

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická

Bakalářská práce
Postmiloševičovské Srbsko – vzájemné vztahy Srbska
a Kosova
Eva Žáčková

Plzeň 2013

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Mezinárodní vztahy a východoevropská studia

Bakalářská práce

**Postmiloševičovské Srbsko – vzájemné vztahy Srbska
a Kosova**

Eva Žáčková

Vedoucí práce:

PhDr. Přemysl Rosůlek, Ph. D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2013

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2013

Obsah

1. Úvod	7
2. Historie vzájemných vztahů	10
2. 1 Historické souvislosti	10
2. 2 Kosovská osvobozenecská armáda (UÇK).....	14
2. 3 Jednání v Rambouillet.....	16
2. 4 Zásah NATO	17
2. 5 Rezoluce RB OSN č. 1244.....	19
2. 6 Mise UNMIK	20
3. Kosovský proces k získání nezávislosti	22
3. 1 Politický systém Kosova	22
3. 1. 1 Složky státní moci	22
3. 1. 2 Zkvalitnění institucionální funkčnosti	24
3. 1. 3 Politická reprezentace	25
3. 2 Problém severního Kosova	26
3. 3 Začátky vyjednávání o statusu Kosova	28
3. 4 Navrhovaná struktura ústavy.....	31
3. 4. 1 Ústavní rámec nastavený Ahtisaariho plánem.....	31
3. 4. 2 Srbský návrh	32
3. 5 Vyhlášení nezávislosti Kosova	34
3. 5. 1 Srbská žaloba k Mezinárodnímu soudnímu dvoru	36
3. 5. 2 Proces uznávání	38
3. 5. 3 Politika USA vůči Srbsku	42
4. Srbsko a Kosovo na cestě do EU	44
4. 1 Srbsko a EU	45
4. 1. 1 Vízový režim mezi EU a Srbskem	47
4. 2 Kosovo a EU	48
4. 2. 1 Mise EULEX.....	49
4. 2. 2 Zhodnocení mise EULEX na Kosovu	50
4. 3 Přítomnost EU v regionu	51
4. 4 Debaty mezi Srbskem a Kosovem	52

5. Závěr	55
6. Použitá literatura.....	58
7. Resumé.....	70
8. Příloha.....	72

Seznam zkratek

AKK- Aliance pro budoucnost Kosova

EU- Evropská unie

EULEX- Mise Evropské unie k prosazování práva v Kosovu

KFOR- Mezinárodní mírové operace v rámci NATO na území Kosova

KLA- Kosovská osvobozenecká armáda

LDK- Demokratická liga Kosova

NATO- Severoatlantická aliance

OBSE- Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě

OIC- Organizace islámské spolupráce

ORA- Reformistická strana Kosova

OSN- Organizace spojených národů

PDK- Demokratická strana Kosova

RB- Rada bezpečnosti

SAA- Stabilizační a asociační dohoda

SAP- Stabilizační a asociační proces

SFEU- Smlouva o fungování Evropské unie

UÇK- Kosovská osvobozenecká armáda

UNMIK- Mise OSN v Kosovu

1. Úvod

Moje bakalářská práce se bude zabývat problematikou srbsko-kosovských vztahů v souvislosti se separatistickými tendencemi kosovských Albánců o vytvoření vlastního státu, doprovázenými událostmi, které vedly až k samotnému vyhlášení nezávislosti. Domnívám se, že pro snadnější porozumění a vysvětlení této problematiky je nezbytné nahlédnout do minulosti a vypátrat původ vzájemné nevraživosti mezi zmíněnými národy. Práce bude tedy koncipována jako případová studie zaměřená na dnes již nezávislý stát Kosovo.

Budu se soustředit především na vývoj a průběh těchto vztahů od počátku nového tisíciletí, to znamená po pádu režimu nacionalistického srbského prezidenta Slobodana Miloševiče. Dané téma jsem si vybrala z toho důvodu, že je stále aktuální a zasahuje svou problematikou do evropského kontextu. Právě v těchto dnech se pozornost světa a Evropské unie soustřeďuje na vzájemná jednání mezi Srbskem a Kosovem a doufá v pozitivní výsledek.

Mým předmětem zkoumání bude tedy nelehká cesta Kosova k vyhlášení nezávislosti. Jaké problémy a komplikace doprovázely tuto pouť za vysněným cílem. Proč je zrovna oblast Kosova dějištěm nekončících bojů. Kde se bere taková vzájemná nenávisť mezi srbským a kosovským obyvatelstvem a zdali existuje šance, že by jednoho dne jejich dlouholeté spory ztratily svoji intenzitu. Dále se budu soustředit také na reakce a postupy k této problematice ze strany Srbska a dalších mezinárodních aktérů. Charakterizují, jakým způsobem se různé mezinárodní organizace v této oblasti angažují a jaké to má důsledky. Nejdůležitějším aktérem působícím v této oblasti je v současné době Evropská unie, která se zasadila o vybudování diskusní platformy mezi Srbskem a Kosovem. Oba státy spojuje touha po urovnání vzájemných vztahů a vidina členství v EU. Budu tedy sledovat celý průběh těchto diskuzí. Popíši, jaké podmínky byly Evropskou unií stanoveny a jaká

problematika se na těchto jednáních objevuje. Zaměřím se především na to, jestli tato jednání nějakým způsobem přispěla k řešení kosovské otázky a tím otevřela cestu oběma státům do evropského integračního procesu.

Začátek své práce budu věnovat historii hořkých kosovsko-srbských vztahů. Popíši vývoj vzájemných vztahů, tak aby byly viditelné důvody nekončících rozporů. Přiblížím období, ve kterém vyvrcholily kosovské tendence o násilné oddělení Kosova ze sféry srbského vlivu. Zde se pozastavím o trochu déle, neboť se dostávám ke konferenci v Rambouillet, která vyvolala útok NATO proti Srbsku a stala se významným mezníkem pro následující události v tomto regionu. Charakterizuji a zhodnotím jednotlivé kroky, které NATO podniklo a jaká byla odezva RB OSN.

V následující rozsáhlé kapitole se budu zabývat kosovskou provincií, fungováním tamějšího politického systému a jeho mnohonárodnostní problematikou, která se týká převážně severní pohraniční oblasti s vysokou koncentrací srbského obyvatelstva. Dále se zaměřím na počátky jednání a přípravné kroky vedoucí k vyhlášení nezávislosti Kosova. Jaké podmínky a principy bylo nutné splnit, aby bylo možné vyhlásit nezávislost. Součástí těchto podmínek byl také Ahtisaariho plán. Popíši, co se odehrávalo na mezinárodní scéně po odtržení Kosova a jak zareagovalo Srbsko a jaký postoj k tomu zaujalo. Rovněž poukážu na proces postupného uznávání či odmítání kosovského statusu jednotlivými státy.

V další kapitole se budu věnovat evropskému integračnímu procesu. Charakterizuji, v jakém stádiu spolupráce s EU se oba státy nacházejí. Také představím podmínky, které musí být splněny jak srbskou tak kosovskou stranou pro další postup vstříc budoucímu členství v EU. Dále nabídnu informace týkající se mise EULEX působící v Kosovu a jak je tato mise zhodnocena několika pozorovateli. Přiblížím problémy, se kterými se musela EU potýkat. Nakonec svou pozornost zaměřím

směrem k jednáním mezi Srbskem a Kosovem, které EU zprostředkovala a čeho tato jednání dosáhla.

Závěrem bych chtěla zhodnotit, jaké jsou šance kosovského státu na udržení svojí nezávislosti. Jestli existuje naděje, že jednoho dne bude tento stát uznán všemi státy světa, především jestli ho podpoří samotné Srbsko. Popřemýšlím o možnostech urovnání vzájemných kosovsko-srbských vztahů, jestlipak jim mezinárodní společenství nějakým způsobem napomohlo ke změně jejich postoje a jak velký podíl má EU na urovnávání vzájemných vztahů.

K práci využiji převážně anglicky psanou literaturu. Budu čerpat jak od regionálních autorů, tak od těch zahraničních. Nejdůležitější informace týkající se historie vzájemných vztahů budu čerpat z knihy od Nebojši Vladisavljeviće - *Serbia's Antibureaucratic Revolution - Milošević, the Fall of Communism and Nationalist Mobilization* či z knihy *Kosovo and Metohija Living in the Enclave* od Dušana Batakoviće. Dále použiji knihu *Současné Srbsko - Politika, Kultura, Evropská unie* od Václava Štěpánka, ve které autor dobře poukazuje na srbské snahy a návrhy o zachování kosovské provincie v rámci suverénního srbského státu, také článek *Negotiating the final status of Kosovo* od Marca Wellera. Tento autor se specializuje na řešení kosovské otázky. Pro pochopení vztahu administrativy USA k balkánským záležitostem využiji knihy *Kosovo the Score 1999-2009* především článku "Independent" Kosovo's Failure and the Mystery of the U. S. Balkan Policy od George Jatrased. Podmínky, které musí splňovat kandidátské státy na členy EU popisuje Stefan Lehne v článku *Kosovo and Serbia: Toward a Normal Relationship*. Budou mi nápomocny také další odborné články, rezoluce Rady bezpečnosti OSN, usnesení Evropské komise či oficiální stránky mezinárodních organizací (OSN, EULEX, UNMIK atd.). Pro aktuální informace využiji oficiální portály zabývající se událostmi na Balkáně. Mezi ně patří například BalkanInsight.com, Setimes.com, B92, Kosovapress.

2. Historie vzájemných vztahů

Abychom pochopili stávající situaci mezi srbským a albánským obyvatelstvem obývajícím kosovské území, je nutné nahlédnout do historie vývoje jejich vzájemných vztahů. Jsou to především dvě nejpočetnější skupiny obývající oblast západního Balkánu s velmi odlišnými jak kulturními, náboženskými i názorovými principy. Přestože tyto národy sdílejí stejné území, žijí odlišné životy. Každý z těchto národů dominuje v jiné části Kosova. Vzájemná nevraživost a vyhrocující se konflikt byl vždycky více či méně blízko tomu, aby propuknul a vzájemné odlišnosti tomu spíše přispívaly (Vladisavljević 2008: 79-80).

V Kosovu je převážná většina obyvatel albánského původu. Obrovská převaha albánské populace je dána nepřetržitým vysídlováním srbského obyvatelstva během celého období socialistické Jugoslávie. Mnoho Albánců se aktivně zapojovalo do vysídlování Srbů, což přispívalo hlavně k narůstání vlivu místních albánských kmenových vůdců. Toto utlačování kosovských Srbů ze strany Albánců se promítá do dnešních dní. Především islamizace albánské komunity zapříčinila postupný negativistický vývoj vzájemných vztahů. Nemá smysl zkoumat období před islamizací albánského obyvatelstva, neboť tou dobou oba národy patřily k pravoslavné církvi, která byla zárukou jejich vzájemné spolupráce a smíšených manželství (Timotić 2007: 88-89).

2. 1 Historické souvislosti

Kořeny rozporů můžeme hledat již ve středověku, respektive v době, kdy se Slované začali usídlovat na balkánském území. Tito Slované si začali nárokovat území Kosova, které se díky svému bohatství a hustému osídlení stalo základním správním a kulturním centrem, začleněným do tehdejšího srbského státního útvaru ve dvanáctém století. Po dvou prohraných bitvách roku 1371 u Marici a roku 1389 na Kosově

poli se ukázalo, že srbské zřízení vykazuje podstatné nedostatky a tudíž není dosti silné, aby si udrželo dosavadní moc, tím pádem kontrolu nad balkánským územím přebírá Osmanská říše. Postupné rozšiřování vlivu Osmanské říše počínaje 15. stoletím vyvolalo rapidní emigraci obyvatel srbského původu směrem na sever. Jejich obavy podpořila představa dalších odvetných bojů mezi habsburskou a Osmanskou říší. Plno Albánců vzhledem ke ztrátě národní identity se rozhodlo konvertovat k islámu a tak se přizpůsobit a postavit se na protipól srbské ortodoxní komunitě. V druhé polovině devatenáctého století začíná na Balkáně éra vyhlásování nezávislostí jednotlivých států, což nenávratně pomalu, ale jistě sráží Osmanskou říši na kolena. Jelikož tyto nově vznikající státní zřízení vznikají za účelem znovuoživení slovanského vlivu na Balkáně, dochází opět k narůstajícím nepokojům mezi srbským a albánským obyvatelstvem. Albánci se snaží především vyvolávat rozruch, v zájmu svého národního cítění se cítí být ohroženi, neboť území osídlená obyvatelstvem albánského původu se mají stát novými státními útvary obývanými Slovy. Kosovo již tradičně bylo centrem i v rámci Osmanské říše, tudíž bylo považováno Albánci, kteří byli na straně Osmanů za jejich domovinu. Proto se Albánci snažili chránit oblast Kosova a jejich úkolem bylo vyhnat všechny Slovy, kteří by se pokusili nárokovat si toto území. V roce 1912 se rozpoutala první balkánská válka, která skončila vítězstvím slovanských národů a díky níž Slované opět získali vliv na Balkánském poloostrově. Oblast Kosova se později stala součástí nově vzniklého státního útvaru Království Srbů, Chorvatů a Slovinců (Vladisavljević 2008: 79-81).

Během dvacátých a třicátých let minulého století docházelo k postupnému vysídlování albánského obyvatelstva z území Kosova, doprovázeného následným osídlováním území srbským obyvatelstvem (Bekaj 2010: 10). Ke změně mocenské převahy v regionu přispěla druhá světová válka. Kontrolu nad tímto územím převzala fašistická Itálie až do její kapitulace roku 1943, kdy oblast Kosova a Metochije připadla pod

správu nacistického Německa. Po celou dobu druhé světové války byla fašisty i nacisty podporována myšlenka sjednocení albánského národa do jednoho velkého státního útvaru tzv. Velké Albánie. Díky této podpoře se rozhodla nově vzniklá komunistická strana Albánie v čele s Enverem Hodžou podniknout první krok vedoucí k dohodě o uskutečnění této myšlenky. Albánští komunisté tedy spojili své síly s kosovsko-albánskou národní frontou Balli Kombëtar a výsledkem jejich spolupráce byla Bujanská konference konaná dne 2. ledna 1944, která předpokládala kosovské sjednocení s Albánií po konci druhé světové války. Nový komunistický režim jugoslávského vůdce Josipa Broze Tita narušil realizaci této dohody, jelikož nebyla v souladu se zamýšleným plánem územního a národnostního uspořádání nově vzniklé Jugoslávie (Bataković 2007: 55-58).

Myšlenka sjednocení albánské populace zkrachovala, což znamenalo pro Albánce další katastrofu. Pro Srby a Makedonce bylo nepřijatelné, aby byl status Kosova povýšen ještě na vyšší úroveň. Tito sice Kosovu nezávislost nenabídl, ale povýšil jeho status na autonomní region. Kosovo i přesto disponovalo všemi prostředky, které náleží státu s tím rozdílem, že postrádalo plnou suverenitu. Albánci se s donucením museli integrovat do jugoslávské společnosti a albánština se stala oficiálním jazykem. Finance z federálního fondu začaly putovat do Kosova. Albánci byli vyzváni k připojení se ke komunistické lize, státní správě a policejním složkám (Bennett 1995: 70-72).

Nejkrutější utlačování, násilí a teror, který byl páchaný na albánské populaci, měl na starosti velitel tajné policie Alexander Ranković mezi léty 1953 až 1963. Ještě na začátku roku 1953 došlo k vzájemné dohodě mezi jugoslávským prezidentem a tureckým ministrem zahraničí. Tato dohoda stanovila podmínky pro nucenou emigraci Albánců do Turecka. Navzdory tomu, že Kosovo získalo díky ústavě z roku 1974 autonomii, Srbové nepřestávali zasahovat do jejich regionálních záležitostí. Společně s Černohorci obsazovali důležitá pracovní místa ve službách,

nemocnicích, školách, na úřadech, v továrnách, čímž zvyšovali nezaměstnanost albánské populace. Díky tomu se v letech 1971 až 1981 ocitla ekonomická situace kosovské provincie v katastrofálním stavu a Albánci se opět hromadně vystěhovali. Nespokojenost se svou pozicí podrobeného národa demonstrovala iniciativa albánských studentů. V roce 1981 uspořádali obrovské protesty, při kterých požadovali ustanovení kosovské republiky. Jugoslávské vedení tvrdě potlačilo tyto protestní akce a označilo je za vážné ohrožení suverenity a teritoriality Jugoslávie. V provincii byl vyhlášen stav nouze. Celá oblast byla monitorována jugoslávskými ochrannými sbory (Daskalovski 2003: 17-18).

V listopadu 1988 se rozhořelo povstání horníků z kosovského důlní oblasti Trepča. Založili koalici a uskutečnili protestní pochod z Mitrovice do Prištiny. Povstání bylo úspěšné. Kosovo se dočkalo autonomního statusu, avšak i nadále setrvalo pod vlivem Bělehradu. Negativním důsledkem pro albánské obyvatelstvo byla ztráta většiny občanských práv. Na začátku devadesátých let zahájili albánští političtí představitelé další kampaň, zejména se jednalo o politiky z uskupení Demokratické ligy Kosova (LDK). Nebáli se naplno hovořit o snaze Kosova dospět k nezávislosti. Tímto vyjádřením trochu skrývali svůj opravdový záměr a tím bylo přesvědčit Bělehrad, aby zastavil kosovské utlačování obyvatelstva. Na schůzi v září 1990 se kosovská politická elita zasadila o to, že tu existuje možnost práva na sebeurčení (Curis 2005: 191- 193).

Nová politická reprezentace v čele se Slobodanem Miloševićem sebou přinesla i nové systémové změny. Ústava z roku 1990 zrušila všechna předchozí ustanovení o rovnosti práv národů a národností. Srbská vláda ukončila práci kosovské vlády. V reakci na tento postup schválili představitelé Kosova deklaraci o svrchovanosti a přijali svou vlastní ústavu. V roce 1991 byla vydána první deklarace nezávislosti a o rok později si kosovští Albánci uspořádali své vlastní volby. Vládnoucí stranou se stala Demokratická liga Kosova (LDK) a prezidentem Ibrahim

Rugova. Jeho politika byla založena na popírání legitimacy srbských zákonů, na předcházení násilných vzpour, na bojkotování voleb či sčítání lidu. Snažil se především vytvářet zázemí pro rozvoj kosovských státních institucí. Kosovo doufalo v pozitivní změnu po skončení Bosenské války. Daytonská dohoda z roku 1995 však jejich touhu po svobodě nenaplnila (Krieger 2001:1-2).

Slobodan Milošević měl hned několik důvodů, kvůli kterým se snažil zachovat kosovskou provincii pod srbskou kontrolou. Prvním důvodem byla již zmíněná historická spojitost srbské národní identity s touto oblastí. Milošević si díky svému postoji ke kosovské provincii vybudoval svůj politický kult. Za svou významnou pozici může vděčit hlavně srbské komunistické straně. Využíval kosovskou otázku ke zvýšení své popularity, věděl, že ho Srbové budou následovat na základě svých nacionalistických tendencí. Strategie jeho politiky spočívala především ve výstavbě své politické základny na podpoře ze strany starších, dělnických, zemědělských a méně vzdělaných obyvatel. V roce 1998 se zviditelnil díky referendu, ve kterém se mělo hlasovat o tom, zdali občané souhlasí s mezinárodním zapojením do kosovských záležitostí. Většina obyvatel se vyjádřila proti tomuto návrhu (Hosmer 2001: 8-11).

2. 2 Kosovská osvobozenecká armáda (UÇK)

Po celá devadesátá léta se na území Kosova prolínaly dvě státní struktury, které se navzájem ignorovaly. Srbové převažovali a snažili se odsunout Albánce do pozadí a sebrat jim veškerý vliv. Albánská strana si nevěděla rady a řekla si, že pokud to nepůjde diplomatickou cestou, mohou vyzkoušet výhrůžky pomocí ozbrojených složek. Kosovská osvobozenecká armáda UÇK mohla být klíčem k tomu, jak Kosovu dopomoci k samostatnosti (Curis 2005: 191-193).

Jedná se o nacionalistickou a separatistickou skupinu vzniklou na počátku devadesátých let za účelem sjednocení albánského,

makedonského a kosovského obyvatelstva do jednoho státního útvaru tzv. Velké Albánie. Do roku 1995 byla UÇK v podstatě neznámou organizací, která na sebe však začala ihned upozorňovat (START).

Tato skupina se snažila prosazovat a bránit albánský politický vliv uvnitř Jugoslávie před srbskými snahami omezujícími albánské aktivity. Zvláštní vyslanec USA pro balkánské záležitosti Robert Gelbard hned v prvopočátcích označil UÇK za teroristickou skupinu, která se nemilosrdně zbavovala srbských nacionalistů v Kosovu, ale také etnických Albánců, kteří nějakým způsobem spolupracovali se srbskou vládou (Moran 2006).

Věřili, že k nezávislosti Kosova vede cesta právě přes ozbrojený konflikt. Kosované (kosovští Albánci) tuto strategii zprvu odmítali a řídili se poklidnou politikou prezidenta Ibrahima Rugovi. Jeho politika začala brzy upadat a lidé jí přestávali důvěřovat. Nejenže Kosované očekávali, že po podpisu Daytonské dohody z roku 1995 bude Západ a EU podporovat jejich snahy o osamostatnění. K jejich nespokojenosti došlo v roce 1996 ze strany EU k uznání Federální republiky Jugoslávie (Srbsko a Černá hora). Kosovo tak nadále zůstalo součástí nově vzniklého státu. UÇK měla však zajištěnou velkou finanční podporu díky albánským migrantům žijícím ve Švýcarsku, Švédsku, Německu či USA. Sponzorem byli také domácí radikálové z řad LDK. Finanční prostředky putovaly směrem k velitelům západních armád za účelem tvrdého vojenského výcviku pro vojáky z jugoslávské armády či ze srbských složek působících v Bosně a Chorvatsku. UÇK vybudovala silnou vojenskou základnu a tajnou vnitřní strukturu uvnitř Kosova připravenou na povstání. Povstání vypuklo v roce 1998 a rozpoutalo válku, na jejímž konci nečekal úspěch, naopak vyvolala obrovské vlny vzájemného vyvražďování srbského a albánského obyvatelstva. Tato situace přilákala pozornost mezinárodních médií a zahraničních vlád (IISS 1998).

2. 3 Jednání v Rambouillet

Bylo svoláno na základě neustávajících vzájemných etnických čistek mezi oběma národy na území Kosova. Kontaktní skupinou skládající se z ministrů zahraničních věcí Francie, Velké Británie, Německa, Itálie, Ruské federace, Severního Irska a Spojených států amerických byly vyzvány obě válčící strany, aby se 6. února 1999 zúčastnily vyjednávání, které zprostředkují francouzský ministr zahraničí Hubert Vedrine se svým britským kolegou Robinem Cookem ve francouzském městečku Rambouillet (UN Security Council 1999a: 1-2).

Tato dohoda byla zaměřena na nejdůležitější aspekty života obyvatelů Kosova. Měla zajistit zřízení demokratického parlamentu, rozvoj vzdělání, dostupnější zdravotní péči, finanční prosperitu, mír a bezpečnost. V další řadě slibovala souhlas obou stran s ustanovením vlastních kosovských institucí. Kosovo by tedy mělo mít vlastního prezidenta, mělo by disponovat vlastní vládou, soudy, lokálními zastupitelstvy. Na bezpečnost a rozvoj institucionálního zřízení budou dle této dohody dohlížet mezinárodní civilní a obranné složky. Zatímco odchod srbských a jugoslávských ozbrojených sil zůstane nadále v kompetenci místní policie (U. S. Department of State 1999).

NATO vypracovalo seznam vytyčených cílů, ve kterých jim měl vyjít Milošević vstříc. Tyto body se týkaly ukončení všech vojenských akcí, násilností a represí na Kosovu, odvolání všech srbských armádních a policejních složek z Kosova, souhlasu s rozmístěním mezinárodních vojenských sil v kosovské oblasti, zajištění bezpečného návratů všech utečenců zpět do jejich vlasti a zároveň jim nijak nebránit ve spolupráci s mezinárodními humanitárními organizace. Posledním cílem bylo přesvědčit srbského prezidenta, aby neodstupoval od vybudování politického rámce pro vzájemnou debatu (Roberts 1999).

Tato prozatímní dohoda měla být pouhou předzvěstí pozdějších vyjednávání o konečném řešení kosovské otázky. Měla respektovat vůli

lidu, názory příslušných orgánů, uskutečňování principů smluvními stranami a dodržování Helsinského závěrečného aktu. Ve smlouvě bylo také jasně stanovené ultimátum, které v případě nesouhlasu ze strany Srbska zmocňovalo NATO vstoupit do územního i mořského prostoru republiky Jugoslávie a zahájit vojenskou akci. Podle očekávání byla dohoda nakonec podepsána pouze zástupci albánské strany. Srbští zástupci s podporou ruské delegace od podpisu smlouvy odstoupili. Slobodan Milošević odůvodnil svoje rozhodnutí, tím že kdyby přistoupil na tuto dohodu, nejednalo by se o pouhé potvrzení autonomie, ale o uznání kosovské nezávislosti (Herring 2000: 226-227).

2.4 Zásah NATO

Speciální americký vyslanec Richard Holbrooke ještě 22. března téhož roku odletěl na poslední diplomatickou návštěvu do Jugoslávie za Slobodanem Miloševićem ve snaze zabránit připravovaným náletům NATO. Slobodan Milošević však odmítl vyjednávat a zpečetil tak svůj osud. Místo toho, aby NATO mnohem důrazněji trvalo na přijetí těchto bodů, začalo s bombardováním federativní republiky Jugoslávie 24. března 1999. NATO způsobilo tímto neuvážlivým krokem velkou civilní katastrofu, která vzala domovy a životy mnoha obyčejným lidem. V důsledku toho se i poměrně velká část zprvu srbské opozice postavila na Miloševićovu stranu. Evropské země reagovaly na útok NATO negativně, tím klesla i jejich podpora v tuto organizaci. Zřejmě by za jiných okolností k tomuto ozbrojenému útoku nedošlo, pokud by se Kosovo zmírnilo ve svých radikálních krocích získat samostatnost jakýmkoliv způsobem. Až iniciativa ruského premiéra přinutila Slobodana Miloševiče k ústupu a podpisu mírové smlouvy o ukončení bombardovacích manévřů. Proč však mezinárodní společenství nezasáhlo rychleji, aby ukončilo konflikt, o tom se dá v tuto chvíli pouze polemizovat (Szewczyński 2001: 214-220).

Potom, co NATO dosáhlo svého a vyhnalo srbské vojsko z Kosova, spustila se lavina systematických čistek páchaná na nealbánském obyvatelstvu. Vyvrcholilo to obrovským destruktivním manévrem v březnu 2004, kdy albánské obyvatelstvo ničilo křesťanské kulturní dědictví srbského etnika. Přestože jednotky NATO byly stále přítomny, nepodnikly žádná obranná opatření, aby zpacifikovali zuřící albánské davy. Jak víme, doposud nebylo NATO schopno obhájit svůj postup, kdy protiprávně a bez mandátu OSN začalo systematicky bombardovat ústřední pozice v Srbsku roku 1999. Vyslání NATO do oblasti Kosova bylo především gestem, které mělo dokázat, že pokud si Američané prosadili osamostatnění kosovské provincie od zbytku Srbska, budou se snažit dosáhnout vytyčeného cíle za jakoukoliv cenu (Bissett 2011).

Bylo to vůbec poprvé, co byl zahájen vojenský útok ze strany NATO proti suverénnímu státu za účelem ukončení zločinů proti lidskosti bez mandátu RB OSN. NATO bylo obviněno na základě článku 53 Charty OSN z obcházení tradičního mezinárodního práva, ze způsobení humanitární katastrofy a ze zavinění regionální destabilizace. Další obvinění vycházelo z článku 51 Charty OSN, který opravňuje státy k použití ozbrojené síly pouze v případě nutné sebeobrany. Severoatlantická aliance se bránila tím, že jednala na základě opakovaných požadavků mezinárodních aktérů o ukončení represí v Kosovu. Předpokládala, že by jí nebylo povoleno uskutečnit tuto misi ze strany RB OSN, neboť by tento návrh zajisté vetovala Čína a Rusko. Spojené státy a další členové NATO argumentovali, tím že mají právo se řídit podle rezoluce RB OSN č. 1199 z roku 1998, podle které se RB OSN usnesla na tom, že zhoršení situace v Kosovu může být hrozbou pro zachování míru a bezpečnosti v regionu (Lemos-Maniati 2001: 27-29).

Článek 53 Charty OSN zní:

„Kde je to vhodné, použije Rada bezpečnosti takových oblastních dohod nebo orgánů pro donucovací akci pod svým vedením. Avšak žádná donucovací akce nebude podniknuta podle oblastních dohod nebo

oblastními orgány bez zmocnění Rady bezpečnosti, ledaže jde o opatření proti některému nepřátelskému státu, blíže určenému v odstavci 2 tohoto článku, tak jak jsou předvídána podle článku 107 nebo v oblastních dohodách směřujících proti obnovení útočné politiky takového státu, dokud Organizace nebude na žádost příslušných vlád pověřena úkolem zabránit dalšímu útoku takového státu“ (OSN).

Článek 51 Charty OSN zní:

„Žádné ustanovení této Charty neomezuje, v případě ozbrojeného útoku na některého člena Organizace spojených národů, přirozené právo na individuální nebo kolektivní sebeobranu, dokud Rada bezpečnosti neučiní opatření k udržení mezinárodního míru a bezpečnosti. Opatření učiněná členy při výkonu tohoto práva sebeobranu oznámí se ihned Radě bezpečnosti; nedotýkají se nikterak pravomoci a odpovědnosti Rady bezpečnosti, pokud jde o to, aby kdykoli podle této Charty podnikla takovou akci, jakou považuje za nutnou k udržení nebo obnovení mezinárodního míru a bezpečnosti“ (OSN).

2. 5 Rezoluce RB OSN č. 1244

Byla přijata Radou bezpečnosti OSN dne 10. června 1999. Nastavila podmínky, kterých se musí držet obě strany konfliktu a mezinárodní společenství. Na základě této rezoluce musí všechny členské státy OSN respektovat suverenitu a územní celistvost Svazové republiky Jugoslávie, jak je uvedeno v Helsinském závěrečném aktu. Kosovo má tudíž značnou autonomii v rámci Svazové republiky Jugoslávie. Jugoslávie nesmí pokračovat v násilí a represích v oblasti Kosova a musí stáhnout veškerou federální jugoslávskou armádu (UN Security Council 1999b).

Rezoluce ustanovila mezinárodní civilní a bezpečnostní přítomnost v Kosovu pod záštitou OSN a se souhlasem Svazové republiky Jugoslávie. OSN jmenovala zvláštního zástupce zabývajícího se

kontrolou spolupráce mezinárodních civilních a bezpečnostních složek. Mezi povinnosti vykonávané prozatímní mezinárodní samosprávou patří demilitarizace UÇK a ostatních albánských ozbrojených složek, zřízení místní policie, rekonstrukce infrastruktury, hospodářská a sociální obnova, zajištění stažení federální jugoslávské armády, prosazování příměří, zprostředkovávání humanitární pomoci, ochrana lidských práv, zajištění bezpečného návratu uprchlíků a vysídlených osob do jejich domovů, monitorování pohraničí, kontrola odminování, dohlížení nad rozvojem prozatímních demokratických institucí, zajištění míru a bezpečnosti. Tato prozatímní kosovská samospráva bude podporována až do té doby, než bude rozhodnuto o konečném uspořádání, o autonomii a samosprávě v Kosovu na základě dohod z Rambouillet (UN Security Council 1999b).

2. 6 Mise UNMIK

Na základě rezoluce Rady Bezpečnosti č. 1244 byla moc na území Kosova předána do rukou OSN, respektive pod správu prozatímní administrativní mise UNMIK ustanovené OSN (United Nations Interim Administration Mission in Kosovo). Mezi hlavní úkoly mise UNMIK patřil dohled nad zajištěním správného rozvoje demokratických institucí a kontrola vzniku optimálních podmínek pro tamější mnohonárodnostní obyvatelstvo (Judah 2008: 103).

Mise je pověřená napomoci zlepšovat a udržovat přijatelné životní podmínky místních obyvatel a postarat se i o regionální stabilitu zemí západního Balkánu. Za celou misi je odpovědný speciální vyslanec, zástupce generálního tajemníka OSN. Spolu s misí UNMIK spolupracuje na území Kosova rovněž Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE) a mise EULEX, která je také vázaná rezolucí č. 1244. EULEX koordinuje spolupráci s Evropskou unií a zasahuje do podpůrného systému na budování správného fungování právního státu.

UNMIK sídlí v hlavním městě Prištině a má své podřízené pobočky také v Mitrovici a Peći. Úřad OSN v Bělehradě má na starosti zprostředkovávání diplomatických jednání mezi politickou elitou Srbska a Kosova (UNMIK).

Mise UNMIK se za dobu svého působení v Kosovu zasloužila především o stabilizaci bezpečnostní situace či dodržování lidských práv. Byly uzavřeny některé utečenecké tábory a pro tyto lidi bylo vybudováno několik nových domů za finanční podpory EU. Dále UNMIK přispěla k přístupovým jednáním Kosova na úrovni regionální spolupráce (UNMIK).

Obě nejpočetnější etnické komunity mají evidentně odlišné představy ohledně zajišťování ochrany. Kosovští Albánci se obávají především toho, že pokud se nevyřeší status Kosova, zhoršující ekonomické a sociální problémy a rostoucí nezaměstnanost, bude se násilí v regionu stále udržovat. Na druhé straně kosovští Srbové si myslí, že zhoršení vzájemných vnitřních vztahů mezi těmito dvěma komunitami naruší vnitřní nestabilitu a přispěje i k omezování fungování právního státu (Sklias - Roukanas 2007: 283).

I když kosovská reprezentace nebyla zpočátku velice spokojená s rolí mise UNMIK, poslední dobou se ukazuje, že díky této misi se stává plno zprvu nedosažitelných cílů dostupnějších, než kdy dřív. Mise UNMIK má jejich podporu také díky svému zájmu o zlepšení vzájemných vztahů na území severního Kosova (UNMIK).

Co se týče přítomnosti mezinárodního společenství na kosovském území ve formě mise UNMIK či rezoluce Rady bezpečnosti č. 1244. Ani jedna z těchto věcí nebrání kosovským orgánům ve výkonu závazků, které musí splnit. Do konce roku 2012 na Kosovu fungoval Mezinárodní civilní úřad, jenž byl pověřen dohledem nad plněním dojednaných závazků. Jelikož se potvrdilo, že Kosovo bylo schopné splnit ujednané podmínky, které přispívají k řešení statusu, taktéž přijalo jisté práva a ústavní změny (Evropská Komise 2012: 4).

3. Kosovský proces k získání nezávislosti

Srbsko se nechce vzdát kosovské provincie především kvůli jeho historickému kontextu. V dobách osmanské okupace Balkánského poloostrova bylo právě Kosovo svatyní slovanské pravoslavné církve a tradičním centrem zaniklého středověkého srbského státu. Tento mýtus přetrvává v politické a kulturní tradici až do dnešní doby. Většina srbských občanů však tuto teorii nebere v potaz a je schopno, když se tak vyjádříme zklamat srbskou hrdost a raději se přizpůsobit podmínkám, které by otevřely Srbsku cestu do mezinárodních institucí. Jelikož ví, že Evropská unie by mohla značně pomoci oživit zaostalou hospodářskou situaci (Štěpánek 2008: 15-19).

3. 1 Politický systém Kosova

Na Kosovu funguje model, zvaný etnická demokracie. Jedná se o takový způsob demokratické kultury, který je prospěšný vždy pouze jedné etnické komunitě. Organizaci takovéto demokracie a princip jejího fungování popsal Sammy Smooha. Je to takový politický režim, který sice zajišťuje politická a občanská práva všem svým občanům, ale na úkor toho, že národnostní většina na daném území bude mít vždy zaručený nárok na ovládání státních institucí. Ať už se zdá tento model jakkoli nedemokratický, musíme si uvědomit, že i státy založené na demokratickém principu se občas uchylují k některým nedemokratickým praktikám (Curis 2005: 191).

3. 1. 1 Složky státní moci

V Kosovu existují tři nejdůležitější instituce, mezi ně patří: vláda, parlament a mise UNMIK. Kosovští obyvatelé považují vládu za

nejspolehlivější instituci, avšak jejich vztah k nevlivnější instituci, která má na starosti prozatímní vládu v provincii tak nějak pokulhává. Za tuto nedůvěryhodnou instituci je považována mise UNMIK. Pravděpodobně tyto projevy s nespokojeností přítomnosti mise UNMIK byly podpořeny silnou touhou a snahou kosovských Albánců o vytvoření samostatného státu (Sklias - Roukanas 2007: 281-282).

Kosovská ústava definuje dělbu moci zákonodárné, výkonné a soudní společně se systémem kontroly a rovnováhy státních institucí. Nicméně, toto ustanovení není v praxi dodržováno a některé složky státní moci postrádají svoji funkčnost. Klíčovým pilířem ústavní demokracie je svoboda sdružování a shromažďování. Svoboda projevu je nadále částečně omezována. Soukromé a sdělovací prostředky zůstávají v rukou politické elity. Zásadním problémem je rozšířená korupce. Některým politickým aktérům chybí odpovídající kvalifikace. Problematickým faktorem ve státní správě zůstává existence srbských paralelních struktur. Co se týče exekutivy, ta neustále a opakovaně zasahuje do práce legislativy i justice. Kosovský parlament byl opakovaně kritizován za to, že dostatečně neuplatňuje svůj ústavní mandát pro kontrolu vlády. Tudíž vláda zcela ignoruje rozhodnutí parlamentu. Přestože je soudnictví formálně oddělené a nezávislé, jsou politické zásahy do soudních záležitostí ze strany exekutivy na denním pořádku. Justice se neustále potýká se strukturálními nedostatky, to negativně ovlivňuje soudní rozhodnutí. Mnoho zločinů zůstává doposud neobjasněných (Bertelsmann Stiftung 2012: 6-10).

Parlament již od svého založení roku 2002 spolupracuje s OBSE. Tato organizace kontroluje fungování všech parlamentních složek v rámci dodržování zásad souvisejících s demokratickými principy. Podle jejího návrhu nabídl parlament vládě uspořádání politických debat či veřejných slyšení. Mise také doporučuje příslušným parlamentním výborům osvědčené postupy při jednáních s jinými parlamenty či s členskými státy EU. Parlament se díky práci OBSE mnohem více zasazuje o komunikaci

s voliči. Díky přítomnosti OBSE se v parlamentu navyšuje kapacita srbských zástupců a dochází k posilování jejich zákonodárné moci (OSCE).

Od roku 2000 se v Kosovu konají svobodné a spravedlivé volby pod dohledem mezinárodních pozorovatelů. První parlamentní volby nově vzniklého nezávislého státu v roce 2010 se však konaly bez přítomnosti mezinárodních pozorovatelů. Zjistilo se, že byly volby doprovázeny podvody a manipulací. Podvody byly zaznamenány v oblastech, které jsou považovány za základny dvou hlavních politických stran. Patří mezi ně regiony Drenica a Metochije (Bertelsmann Stiftung 2012: 7-8).

3. 1. 2 Zkvalitnění institucionální funkčnosti

Kosovo potřebuje neustále rozvíjet a posilovat své demokratické instituce. Vláda musí převzít institucionální zodpovědnost za obchodní sféru a nakládat se státním rozpočtem tak, aby zaručila podporu svobodného podnikání a spravedlivou obchodní soutěž. Dále se vláda musí zaměřit na demokratické a funkční upevnění tří hlavních pilířů. Musí zdokonalit právní infrastrukturu, zajistit dodržování zákonů, postarat se o reformaci a posílení soudního systému a státního zastupitelství. Tyto reformy by měly navýšit personální kapacity v obou uvedených institucích. Měly by dopomoci k vyššímu počtu vyřešených kauz, zajistit vypátrání pohřešovaných osob z dob kosovské války a zbavit soudnictví závislosti na politickém vlivu. Trestněprávní předpisy by se měly přizpůsobit mezinárodním osvědčeným postupům sloužícím k boji proti korupci. Musí se pokračovat v reformě veřejné správy, aby se zajistila její produktivita, stabilita, kompetentnost a zabránilo se politickým zásahům do její činnosti. Je nutné zapracovat na volnějším podmínkách vízového režimu, rozvíjet pomoc v oblasti migrace a azylu, vytvořit pohotovostní systém řízení pro krizové situace, či zmodernizovat a vytvořit efektivní

system poskytování služeb občanům (Office of the Prime Minister of Kosovo 22-23).

3. 1. 3 Politická reprezentace

Pokud se zaměříme na stavbu tamější politické reprezentace, zjistíme, že nejvýraznější politický vliv náleží albánské většině, kterou představují strany: Demokratická strana Kosova (PDK), Demokratická Liga Kosova (LDK), Aliance pro budoucnost Kosova (AAK) a ORA. Srbskou menšinu zastupuje Srbský list pro Kosovo a Metochiji a Srbská občanská iniciativa. Co se týče ostatních bosenských, tureckých, romských či egyptských menšin, mají také své zastoupení jak ve vládě, tak i v parlamentu. Zpravidla se jedná o velice malé počty křesel, avšak i toto zastoupení může přispět ke zkvalitnění demokracie. V Kosovu je tedy poměrně rozmanité zastoupení různorodých politických stran, postrádají však politickou vyspělost, kulturu a jasný politický program. Nízká volební účast politických stran může být způsobena dvěma faktory. Tím prvním může být nespokojenost srbské menšiny se současnou politickou situací v Kosovu, kterou neuznávají, a tím druhým je bezpochyby nedůvěra k jejich politickým představitelům. Místní obyvatelé jednoduše potřebují cítit větší podporu jak ze strany politické reprezentace, tak ze strany mezinárodního společenství (Sklias - Roukanas 2007: 284-285).

Současná kosovská vláda v čele s premiérem Hashimem Thačijem je u moci od února 2011. Hashim Thačij byl znovu zvolen předsedou vlády jako zástupce nejsilnější politické strany PDK. Což znamená, že největší počet křesel má právě Demokratická strana Kosova. Je zde rovněž zastoupena strana Aliance pro budoucnost Kosova a zbylé koaliční strany představují zejména srbské a jiné menšinové strany. Do prezidentské funkce byl parlamentem v únoru 2011 zvolen Behgjet Pacolli, bývalý předseda AAK, který byl však donucen v březnu téhož roku rezignovat na

základě rozhodnutí kosovského ústavního soudu. Rozsudek soudu označil prezidentskou volbu za nelegitimní, jelikož při volbě nebylo v parlamentu přítomno dostatečné množství poslanců. Namísto něj byla v dubnu 2011 zvolena do funkce Atifete Jahjaga¹ (Woehrel 2013: 6).

Na kosovskou politickou scénu se po osvobozujícím rozsudku haagského tribunálu vrátil bývalý vůdce a zakladatel AAK Ramush Haradinaj. Pro místní obyvatele se stal národním hrdinou v boji proti Srbsku. Po dobu jeho pobytu v Haagu popularita této politické strany klesla a vyčkávala v opozici. Nyní se však situace mění a na kosovské politické scéně můžeme pozorovat vzájemnou rivalitu a boj o premiérské křeslo. Bylo v plánu vytvořit koalici mezi PDK a AAK, což by znamenalo velkolepý návrat bývalých vysokých představitelů UÇK do čela této země. Dá se předpokládat, že Ramush Haradinaj nepřistoupí jen tak snadno na tento koaliční návrh, pokud se nestane opět premiérem (Kasapolli 2012).

3. 2 Problém severního Kosova

Velká pozornost by se měla věnovat především oběma kosovským znepřáteleným etnikům. Kosovští Srbové se nehodlají podříditi albánským úřadům a proto paralelně a nezávisle na sobě existují některé instituce. Dá se to chápat jako protest proti kosovské nezávislosti. Dodnes hodně srbské populace žije odděleně v enklávách. V roce 2006 dokonce padlo rozhodnutí, kterým srbská vláda nařídila kosovským Srbům odmítat výplaty od příštinských institucí. Kosovští Srbové se momentálně nacházejí ve velice tíživé situaci a jednoduše se snaží nějakým způsobem přežít. Obdrželi slib od srbské vlády, že se o ně postará, avšak vládá v Bělehradě má na programu dne úplně jinou prioritu, a to uzurpovat si zpět, co jí podle ní náleží. Neustálé zákazy vlády

¹ Biografie prezidentky Kosova (<http://www.president-ksgov.net/?page=2,92>, 15. 4. 2013).

z Bělehradu ohledně integrace kosovských Srbů do albánských struktur, mají vliv na špatné sociální a ekonomické podmínky místních obyvatel, proto plno především mladých Srbů utíká z Kosova nazpět do Srbska. Situace se dostala do alarmujícího stavu. Podle Ahtisaariho plánu k ničemu podobného dojít nemělo, naopak mělo dojít k vybudování multietnického státu, ve kterém se budou národnostní menšiny navzájem akceptovat a budou sdílet společné politické a ekonomické instituce (Deda – Peci 2008: 5).

Vláda z Prištiny neměla nikdy dostatečné pravomoci, aby mohla prosazovat svůj vliv v oblasti severního Kosova. Z praktického hlediska je tato oblast stále pod správou Srbska. Srbsko i nadále nechce akceptovat Ahtisaariho plán v celém jeho rozsahu a s vymezeními, které nastavily princip rozdělení území Kosova. Na jednáních EU jsou opakovaně Bělehradu připomínány hlavní body Ahtisaariho plánu společně s požadavky ohledně přívětivějšího postupu a snahy respektování kosovské ústavy. Pokud Bělehrad aspoň trochu ustoupí ze svých odmítavých pozic, má EU zřejmě v plánu stáhnout kosovské vojáky ze severního pohraničního prostoru. Srbští představitelé uspořádali schůzi, jejímž výsledkem bylo přijetí devíti kritérií, které by měla vzít vláda v Prištině v potaz a na základě toho dojít ke vzájemné dohodě. Obsahem těchto kritérií bylo, aby srbská populace na Kosovu měla své vlastní pravomoci ve formě výkonné rady a svého majetkového registru. Dále aby se srbské obyvatelstvo mohlo podílet rovným dílem na vykonávání moci v ústředních orgánech státní správy, aby jejich rozhodnutí byla akceptována kosovskou vládou, aby se kosovské bezpečnostní složky nevměšovaly do záležitostí severu či aby měli pravomoci udělovat trvalý pobyt, či směli zahájit provoz vlastní soudní instituce a mít své vlastní volební registry. Pokud bude jakýkoliv bod těchto kritérií zamítnut ze strany Prištiny, bude šance na vzájemnou dohodu velice nepravděpodobná. Tato bělehradská kritéria však opět hraničí s myšlenkou poskytnutí větších pravomocí srbské menšině a s tím

spojenou hrozbu vytvoření republiky srbské v rámci Kosova (Gallucci 2013).

Severní Kosovo je odkázáno víceméně na srbskou podporu a misi EULEX. Instituce, různá zařízení a služby jsou financované a řízené z Bělehradu. Přestože se na tomto území nachází bohatá důlní oblast Trepča, není její potenciál plně využíván. Místní obyvatelé se raději a přespříliš spoléhají na finanční pomoc a práci v oborech veřejné správy, kterou zajišťuje opět srbská strana. Srbové ze severu se v roce 2011 odmítli účastnit kosovského sčítání lidu a na protest proti posledním kosovským volbám, si uspořádali volby vlastní ve stejnou dobu jako v Srbsku, tudíž v květnu 2012, ty však nikdo neuznal. Do dnešních dnů je stále zachována na srbsko-kosovské státní hranici blokáda na hlavním mostě přes řeku Ibar. Většina ostatních zátaras vybudovaných na obranu proti vyslání jednotek kosovské policie na hraniční přechody je již nyní odstraněna. Na základě rezoluce Valného shromáždění OSN z roku 2010 byly o rok později zahájeny rozhovory s dohledem EU mezi představiteli vlád v Bělehradě a Prištině. Na některých základních podmínkách se již dohodli, ale musí si navzájem vyjít vstříc v mnohem důležitějších ohledech, aby uklidnili rozbouřenou situaci a navzájem si dopomohli k lepšímu celosvětovému mediálnímu obrazu (Evropská komise 2012: 4-5).

3. 3 Začátky vyjednávání o statusu Kosova

Oficiální rozhovory zabývající se statusem Kosova započaly ve Vídni v únoru 2006. Počáteční kola těchto jednání měla spíše technický charakter. Zabývala se ochranou kulturních a náboženských památek, finančními otázkami týkající se kosovského podílu na srbském dluhu či přesunutím určitých pravomocí do rukou územních samospráv včetně překreslování hranic obcí Kosova. Jednalo se o formální rozdělení severního města Mitrovica, kde dochází ke střetu srbské a albánské

komunity. Srbská strana navrhovala, aby obce s převážným zastoupením srbské populace byly spravovány lokálními srbskými autoritami s vlastní policií a byly vzájemně úzce propojeny se Srbskem. Kosovští Albánci byli ochotni přijmout tento návrh, pod podmínkou, že město Mitrovica zůstane pod sférou vlivu kosovské vlády (Kim – Woehrel 2008: 15).

Albánci se takového kroku obávali. Hrozilo by, že vznikne další vrstva schopná politických rozhodování, složená z představitelů srbských obecních zastupitelstev, a to že by narušilo upevňování státní moci. Po dvě volební období měly komunity zarezervovaná křesla v kosovském parlamentu, avšak pouze, zdali měly evidentní šanci na výhru. Poté došlo ke změně, která již garantovala všem komunitám určitý neměnný počet křesel, bez závislosti na úspěchu ve volbách. Jak praví evropský standart, mělo by být rovnoměrné zastoupení všech etnických komunit, podílejících se na výkonné moci, angažování se ve státních zastupitelstvích a soudních institucích. Jednalo se také o tom, jakým způsobem a jestli vůbec může být v parlamentu využíváno právo veta. Byl navrhnout limitovaný systém dvojité většiny v parlamentu inspirovaný Ohridskou dohodou z Makedonie. Tento systém zajišťuje, aby se všechny komunity podílely na politickém rozhodování a nedocházelo ke zbytečným neshodám (Weller 2008: 50-51).

24. července 2006 se k projednání těchto stanovisek sešli srbský prezident Boris Tadić společně s premiérem Vojislavem Koštunicou a kosovský prezident Fatmir Sejdiu s premiérem Agimem Çeku. Hlavním cílem této schůze bylo navrhnout a uspořádat si vzájemné názory a argumenty, které by měly dopomoci ke snadnějšímu postupu v řešení kosovské otázky. Jak se již dalo očekávat, názory se nijak nelišily od těch dřívějších, přestože reprezentace Kosova argumentovala objektivněji a byla schopná přistoupit na určité kompromisy na rozdíl od strany srbské (Kim – Woehrel 2008: 15).

Stejnou dobou se již pracovalo na uskutečnění plánu, který měl nastavit podmínky pro transformaci Kosova do soběstačného

suverénního správního celku a spustit celou sérií debat na toto téma. Tento plán se stal produktem bývalého finského prezidenta Maartioho Ahtisaariho, působícího na postu speciálního zmocněnce OSN pro oblast Kosova. Podle jeho plánu se mělo Kosovo reprezentovat svou vlastní ústavou, erbem, hymnou a vlajkou. Je nutné dodat, že těmito symboly Kosovo disponovalo po celou dobu, co bylo autonomní oblastí v rámci Socialistické federativní republiky Jugoslávie. Dalším prvkem v tomto plánu byla možnost stát se členem různých mezinárodních organizací, v důsledku toho i pravomoc podepisovat vzájemné mezinárodní smlouvy (Štěpánek 2008: 15-19).

Povinnosti týkající se zodpovědnosti za prozatímní samosprávu na území Kosova byly rozděleny mezi UNMIK a prozatímní instituce samosprávy do té doby, dokud nebudou instituce zcela soběstačné. V únoru 2007 byla založena skupina, tvořená členy etnických menšin, opozicí a zástupci občanské společnosti za účelem vypracování návrhu budoucí kosovské ústavy. Je nutno podotknout, že se zástupci z řad kosovských Srbů odmítli podílet na tomto procesu. Souběžně s touto skupinou byla vytvořena zvláštní rada, jejímž úkolem bylo vybrat a schválit nejvhodnější návrh na budoucí symboly Kosova. Hlavním kritériem bylo, aby tyto symboly charakterizovaly mnohonárodnostní složení země (Commission of the European Communities 2007: 7).

Na dubnovém jednání v roce 2007 tehdejší předseda výboru pro zahraniční záležitosti Tom Lantos prohlásil, že Spojené státy podporují vznik převážně muslimské země uprostřed Evropy. Státní tajemník pro politické záležitosti Nicholas Burns byl jedním z hlavních aktérů v projektu Kosovo. Vyjadřoval se o obyvatelích Kosova ne jako o Albáncích, nýbrž jako o muslimech. K podobným názorům jaké hlásal Tom Lantos, se hlásil i předseda výboru pro zahraniční vztahy Joe Biden. Podle něj by nezávislost Kosova mohla přinést vítězství muslimské demokracie a zároveň vést k úspěšnému partnerství mezi muslimy a Američany (Jatras 2009: 38).

3. 4 Navrhovaná struktura ústavy

Vyjednávací proces započal v březnu 2007. Byly vypracovány principy a cíle, které musí obsahovat každá právoplatná ústava. Jedním z nejdůležitějších bodů bylo, aby ústava byla přijatelná nejen pro kosovské obyvatelstvo, ale také pro okolní svět. Další bod zahrnoval podmínku, díky níž by se Kosovo dočkalo mezinárodní podpory a co nejrychlejšího uznání jeho nezávislosti. Poslední bod se zabýval eventuálním vstupem Kosova do Evropské unie. Musí být viditelně poukázáno na historii etnických konfliktů, aby menšinová populace srbských obyvatel nebyla pod ochranou nové vlády. Rovněž by tato ústava měla zahrnovat detailní rozdělení a strukturu, pravomoci a způsob volby nové kosovské vlády. Na jejím základě by mělo dojít k vytvoření soudního systému, ústavního soudu, státních zastupitelských orgánů, bezpečnostního sektoru, hospodářských regulací. Byla rovněž navržena a rozpracována přechodná opatření, která budou platná po dobu evropského dohledu (Tunheim 2009: 377-378).

3. 4. 1 Ústavní rámec nastavený Ahtisaariho plánem

Kosovo na cestě k demokratickému státu musí plně respektovat rámec právního státu, zaručit klidné soužití všech občanů v této mnohonárodnostní společnosti a musí uznávat rovná lidská práva a svobody. Dále musí být umožněno používat dva úřední jazyky a to albánštinu a srbštinu. Nic by nemělo bránit členství Kosova v mezinárodních organizacích a možnosti sjednávání smluv na mezinárodní úrovni. Menšinovým komunitám by nemělo být bráněno účastnit se jednání v kosovském parlamentu. Decentralizace by měla posílit kompetence srbských obcí na Kosovu především v oblasti vzdělávání, finančnictví či zdravotnictví. Neměla by být srbskému

obyvatelstvu odepřena spolupráce se srbskými institucemi. Srbská pravoslavná církev musí být na území Kosova respektována a v žádném případě nesmí docházet k úmyslnému ničení všeho, co souvisí se srbským kulturních a církevním dědictvím. Všichni uprchlíci a násilím vysídlené osoby mají právo na poklidný návrat do vlasti (Assembly of Kosova 2007: 2-5).

S tím souvisí povinná spolupráce srbských a kosovských orgánů s Mezinárodním výborem Červeného kříže na hledání pohřešovaných osob. Všechny majetek, který byl zabaven, musí být nyní navrácen do rukou původních majitelů. Soudy a policie uplatňují své pravomoci v celém regionu. Kosovo musí dodržovat všechny zásady vyplývající z dohody, která určuje současnou a budoucí mezinárodní civilní a vojenskou přítomnost. Evropská mise pro zajištění obranné a bezpečnostní politiky monitoruje dodržování trestního stíhání osob, na které je vydán mezinárodní zatykač za válečné zločiny. Dále musí být splňovány podmínky poklidného řešení etnických sporů. Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě bude i nadále dohlížet nad dodržováním všech dohod a ustanovení (UN Security Council 2007: 6-8).

Zpráva, kterou vypracoval pracovník OSN Martti Ahtisaari je považována za základní prvek dohody mezi Srbskem a Kosovem. Kosovo očekávalo ustanovení většiny podmínek, které se ve zprávě projednávají, především, aby bylo ustanoveno, že menšiny žijící na tomto území budou pod ochranou státu (Tunheim 2009: 375-378).

3. 4. 2 Srbský návrh

Jeden z návrhů byl založen na myšlence vytvořit federativní stát podle švýcarského příkladu a rozdělit tak území na autonomní jednotky. Avšak tento návrh neprošel. Namísto toho byly vytvořeny pouze jakési obce s lokální působností a se svým zastupitelstvem. Zvláště pro etnické

Srby je výhodné, aby tyto lokální úřady existovaly, jelikož tyto úřady jim mohou poskytnout rozšířené kompetence v oblasti dostupnějšího vzdělání, lékařské péče, kultury a ochrany ze strany policie. Srbské komunitě bylo vyhověno, a to v oblasti vzdělávání. Bylo ustanoveno, že mohou vyučovat podle svých vlastních osnov a používat své vlastní učebnice na srbských školách a univerzitě v Mitrovici. Samozřejmě to bylo finančně podporováno po celou dobu z Bělehradu (Weller 2008: 50-51).

Ústava republiky Srbska přijatá v referendu roku 2006 potvrdila, že provincie Kosova a Metochije i nadále zůstává nedílnou součástí tohoto suverénního státu, disponující statusem autonomní jednotky. Kosovo se podle ústavy muselo zavázat k tomu, že bude respektovat všechna rozhodnutí srbské vlády, která se budou vztahovat k jeho regionu (National Assembly of the Republic of Serbia 2006).

Srbská vláda nabízela Kosovu nejrůznější formy autonomie s menšími či většími ústupky a doufala, že se Kosovo s jednou z nabízených variant konečně spokojí a problém bude vyřešen. Jeden z návrhů byl na tolik tolerantní, že dával Kosovu poměrně velké vnitřní pravomoci, při zachování symbolické srbské suverenity. To by prakticky znamenalo, že by srbská vláda neměla právo zasahovat do vnitřních záležitostí Kosova, ale přinejmenším by to aspoň uspokojilo srbskou potřebu zachovat si tento kraj svých předků. Srbsko by mělo i nadále na starosti ochranu kulturního a duchovního dědictví, kontrolu hranic a zahraniční politiku země. Kosovské instituce by měly v kompetenci v podstatě všechny ostatní sektory, do nichž patří: rozpočet, zemědělství, hospodářská politika, fiskální politika, vzdělání, zdravotnictví, energetika, vnitřní záležitost atd. Obrana by byla dočasně zajišťována prostřednictvím mezinárodních obranných složek a na monetární a celní politice by se představitelé obou území domlouvali. Avšak ani tento velkorysý návrh neobměkčil albánskou opozici a nepřinutil ji ustoupit ze svých pozic (Štěpánek 2008: 19-20).

V případě, že by Kosovo přijalo takovou nabídku, mohlo by taky disponovat svou vlastní výkonnou a soudní mocí. Po nějakou dobu, by však jeho počínání kontrolovala EU společně s mezinárodními soudci. Dále by tento status bránil Srbsku jakýmkoliv způsobem nahlížet na průběh voleb, ustanovení zákonů a zřizování kosovských institucí. Po takovéto dohodě mezi oběma aktéry by následně mohlo dojít k podpisu stabilizační a asociační dohody. Kosovo se možná i naschvál nesnažilo chopit se i té nejvýhodnější nabídky ze strany Srbska. Právě z toho důvodu, jakým způsobem se Srbsko ke Kosovu chovalo především za doby Miloševićova režimu a jeho politiky, která naprosto nenávratně rozvrátila srbsko-albánské vztahy. Díky těmto špatným vztahům je v současnosti soužití těchto dvou národů nesnesitelné (Štěpánek 2008: 20-21).

3. 5 Vyhlášení nezávislosti Kosova

Deklarace kosovské vlády vyhlášující nezávislost republiky Kosovo byla přijatá 17. února 2008. Podle deklarace bude republika splňovat principy suverénního, demokratického a multietnického státu bez jakýchkoliv diskriminačních tendencí. Představitelé Kosova si dali za národní zájem ochranu rovných práv všech obyvatel a vytvoření podmínek pro jejich efektivní účast na politickém a rozhodovacím procesu. Kosovo bylo rozhodnuté akceptovat všechny povinnosti uvedené v Ahtisaariho plánu. V jejich zájmu bylo, co nejrychleji přijmout ústavu, která by zaručovala lidská práva a svobody všech občanů, definovaná Evropskou konvencí lidských práv. Také slíbili, že budou plně spolupracovat s mezinárodními organizacemi, které jsou přítomny na jejich území a podporují demokratický rozvoj. Věří, že jejich budoucnost spočívá v integraci do evropských a světových struktur. V neposlední řadě vyjádřili svoji touhu pro vylepšení vzájemných srbsko-kosovských vztahů (Krasniqi 2008).

Zatímco kosovští Albánci oslavovali svoji samostatnost, srbscí představitelé byli tímto krokem velice znepokojeni. Tehdejší srbský prezident Boris Tadić společně s premiérem Vojislavem Koštunicou oznámili, že budou anulovat všechny dokumenty, které by měly co dočinění s vytvořením tohoto nepravomocně vytvořeného státu na suverénním srbském území. Především odsoudili jednání Spojených států a jejich nepřátelskou politiku vůči Srbsku. Odvolali svého velvyslance z Washingtonu a obvinili USA z ovlivňování většiny členských států EU v jejich rozhodování o uznání tohoto statutu. Bělehrad se proměnil v dějiště pouličních demonstrací, které měly namířeno na všechny instituce, které se spojovaly s USA. Prezident Srbska Tadić ještě jednou podotkl tentokrát při svém vystoupení v Radě bezpečnosti OSN fakt, že ať už je situace ohledně Kosova jakákoliv, je vyhlášení nezávislosti ze strany kosovských Albánců protiprávní a porušuje rezoluci Rady bezpečnosti č. 1244. Znovu deklarovali, že pro Srbsko je nepřijatelné, aby někdy v budoucnu došlo k uznání nezávislosti Kosova (Perritt 2010: 217).

Většina srbských obyvatel tou dobou opustila kosovské území. Nechtěli žít nadále v oblasti s převažující albánskou populací. Na druhou stranu dokážeme pochopit Albánce, kteří již nechtěli být uzavřeni v srbském státě (Judah 2008: 103).

Po vyhlášení kosovské nezávislosti naštěstí nedošlo na výhrůžky ze strany Srbska a jeho spojenců. Tyto měly dát Kosovu jasně najevo, že pokud neupustí od svého úmyslu, budou na jeho území opět vyslány srbská vojska, dojde k uzavření vzájemných hraničních přechodů či k přerušení dodávek elektrické energie (Pond 2008: 98).

Zásadním problémem, kterému se média hovořící o nezávislosti Kosova vyhýbají, je albánský terorismus. Přitom právě tento stát vznikl díky separatistickým a teroristickým tendencím. Co je zarážející ústřední postavou celé cesty k nezávislosti je nynější kosovský premiér Hashim Thaçi. V albánské politické emigraci ve Švýcarsku založil marxisticko-

leninskou politickou stranu Národní hnutí Kosova, jehož cílem bylo sjednotit všechny Albánce do jednoho velkého národa. Netrvalo dlouho a Hashim Thaçi se připojil k UÇK a stal se jednou z ústředních postav celé organizace. Má na svědomí nejhorší zločiny páchané partyzánským oddílem Drenica pod jeho velením. Trestní stíhání na Hashima Thaçiho obviněného z válečných zločinů bylo později na základě nedostatečných důkazů zastaveno. Jasha Sálihi zástupce ve Švýcarsku toto nařčení striktně odmítl a vzkázal, že jakákoliv obvinění směřována k nynějšímu premiérovi jsou mylná, neboť on se v žádném případě nepodílel na zločineckých aktivitách UÇK, pouze se snažil dělat vše proto, aby pomohl Kosovu k vytvoření vlastního státu (Dalje.com 2008).

3. 5. 1 Srbská žaloba k Mezinárodnímu soudnímu dvoru

Příznivci Srbska se dohadovali o tom, zda by srbská vláda měla šanci vyjednat si hlasování o právoplatnosti statusu Kosova ve Valném shromáždění a nechat si udělat posudek u Mezinárodního soudního dvora. Téměř všechny země, které přislíbily uznání nezávislosti, od svého záměru později odstoupily. Příslib ohledně zajištění podpory si zachovaly pouze Albánie, Marshallovy ostrovy, Palau, Nauru a Mikronésie. Rozhodnutí soudu by mělo mít pouze poradní charakter a nemělo by být závazné pro žádnou zemi (Jatras 2009: 32).

Srbská delegace vyzvala Valné shromáždění OSN, aby se více zajímalo o jejich situaci a podniklo příslušné kroky. Valné shromáždění OSN vyhovělo této žádosti a v říjnu 2008 podalo návrh k Mezinárodnímu soudnímu dvoru o přezkoumání celého postupu, který vedl k vyhlášení nezávislosti kosovské provincie. Soud měl projednat fakt, zdalipak se Kosovo svým jednostranným vyhlášením nezávislosti nedopustilo porušení mezinárodního práva. Srbsko bylo přesvědčeno, že soud rozhodne v jeho prospěch hned z několika důvodů. Prvním z nich bylo

uplatňování práva na území Kosova, které je podle rezoluce RB OSN č. 1244 autonomním územím v rámci této republiky, tím pádem jeho osamostatnění narušilo státní suverenitu a teritorialitu. Za druhé mezinárodní právo a diplomacie by měla vycházet z tradičních principů a přihlídnout k obdobným příkladům z minulosti. Nakonec nejméně spoléhali na právní charakter soudního tribunálu a jeho postoji k záležitostem, které názorově rozdělují aktéry na mezinárodním poli (Caplan 2010: 1-2).

Objevily se však námitky ze strany několika soudců, podle kterých nemělo být vyhověno žádosti o projednání statusu Kosova pouze na základě požadavku Valného shromáždění. Na takovémto požadavku by se totiž měly dohodnout oba nejdůležitější orgány OSN společně. Námitky byly podány jak ze strany samotného Kosova, tak ze strany několika států. Podle nich nebylo vyhlášení republiky Kosova porušením mezinárodního práva a soud by neměl tuto záležitost projednávat. Nakonec soud těmito odmítavým námitkám nevyhověl, prohlásil, že v jistých případech se nevylučuje jeho právní charakter a požadavku ze strany Valného shromáždění vyhověl (Scheu 2012).

Tento spor přese všechno neupustil od praktik OSN, konkrétněji od rezoluce Rady bezpečnosti č. 1244 z roku 1999, kterou si tyto dva národy vykládaly podle svého a přizpůsobovaly si ji svým potřebám. Srbsko na straně jedné se hájilo tím, že rezoluce ponechává řešení problému v rámci zachování suverénního státu, naopak Kosovo si vyvodilo východisko, že právo na sebeurčení bude záviset na potřebách lidu. Pro finální rozsudek mezinárodního soudního dvora bylo tedy zásadní přezkoumat, kdo se zasadil o vyhlášení nezávislosti Kosova. Pokud by autorem tohoto prohlášení byla prozatímní kosovská samospráva, jak uvedlo Valné shromáždění, jednalo by se o vážné porušení této rezoluce (The Hague Justice Portal 2010).

Pokud bychom nechali Chartu OSN stranou a zaměřili svou pozornost na období před jejím přijetím, zjistili bychom, že mnoho států v minulosti vyhlásilo nezávislost bez souhlasu územní jednotky, které byly

součástí. Jestli se při tomto procesu vyhlášení nezávislosti tyto nové státní útvary nedopustily žádného ozbrojeného použití síly či jiného porušení mezinárodních norem, nebylo možné je odsoudit za nedodržování mezinárodního práva, neboť podle něj takovýto způsob počínání nebyl zakázán. Soud po důkladném prošetření tedy dospěl k rozhodnutí, že vyhlášení kosovské nezávislosti nebylo porušením rezoluce č. 1244, neboť se o něj zasloužili úředníci mírové mise UNMIK, tudíž se nejednalo o rozhodnutí orgánu prozatímní samosprávy (International Court of Justice 2010: 7-8).

3. 5. 2 Proces uznávání

Jaký postoj by k situaci měli zaujmout členi Evropské unie, se ujednalo na setkání ministrů zahraničí jednotlivých členských zemí na jednání v Bruselu. Postup uznání by se měl odvíjet především od jejich vzájemných vztahů s Kosovem, taktéž od jejich právních norem a národních praktik. Mezi prvními členskými státy, které uznaly nezávislost, byla Anglie a Francie. Z nečlenských států EU se pro uznání nezávislosti Kosova vyslovila Albánie a Turecko. Pobaltské státy, mezi které patří Litva, Lotyšsko a Estonsko se vyjádřily rovněž pozitivně. V Maďarsku se měla možnost uznání teprve projednávat v parlamentu na návrh maďarské ministryně zahraničí. Separatistické gruzínské regiony Jižní Osetie a Abcházie prohlásily, že Kosovo v jeho suverenitě podporují. V následujících dnech postupně přistupovaly další státy na stranu Kosova a garantovaly jeho uznání. Mezi tyto státy patřily: Německo, Norsko, Taiwan, Dánsko, Itálie, Kyrgyzstán, Polsko, Lotyšsko. Čína a Rusko, oba státy se naopak vyslovily proti nezávislosti. Jako dlouholetí partneři jsou v celé záležitosti na straně Srbska, nezávislost Kosova odsuzují, považují ji za nelegální a útočnou strategii, která narušuje srbskou suverenitu (Perritt 2010: 217-218).

Bělehrad vydal prohlášení, ve kterém uvedl, že bude uplatňovat sankce vůči jakémukoliv státu, který se pokusí uznat kosovskou nezávislost. Od tohoto rozhodnutí musel však brzy odstoupit, neboť došlo k narušení vzájemných vztahů mezi Srbskem a státy, které již Kosovo uznaly (Dunay – Haines 2010: 4).

Kosovo stále neuznává pět členských států EU (Řecko, Kypr, Španělsko, Rumunsko a Slovensko). Tento fakt je jednou z příležitostí pro kosovskou integraci. Vlády těchto zemí odmítají jednostranné vyhlášení nezávislosti a zastávají názor, že takové rozhodnutí musí vycházet z mezinárodního jednání. Podle kosovské prezidentky je hlavním důvodem odmítavého postoje těchto států právě jejich mnohonárodnostní charakter. Pokud by souhlasily s uznáním kosovské nezávislosti, mohlo by to být pozitivním signálem pro separatistické tendence uvnitř těchto států (Hasselbach 2012).

V posledních měsících se pozornost kosovské administrativy zaměřila na státy patřící do Organizace islámské spolupráce (OIC). Tato organizace sdružuje především státy blízkého a dálného východu a několik afrických států. Jedná se o země, ve kterých je prioritním náboženstvím islám². Kosovský ministr zahraničí Enver Hoxhaj se obrátil na toto společenství s požadavkem o uznání nezávislosti. Státy této organizace, které doposud existenci Kosova neuznaly, by mohly následovat jednoho z nejdůležitějších aktérů této organizace a tím je Pákistán. Rozhodování by jim rovněž mohlo usnadnit usnesení mezinárodního soudního dvora, podle kterého se Kosovo nedopustilo porušení mezinárodního práva. Podpořit kosovskou nezávislost by mohly také z ohledu na jeho většinovou muslimskou populaci (KCD 2013).

Mezi státy, které vyjadřují svoji podporu a slibují uznání kosovské nezávislosti, patří i Egypt. Tento stát má velice dobré vztahy s Albánií,

² Členské státy OIC (http://www.oic-oci.org/member_states.asp, 15. 4. 2013).

kteřá se snaží bojovat za Kosovo a chránit jeho status. Egypt již dříve přislíbil, že nebude mít žádné výhrady týkající se kosovského statusu. Proběhla jednání na toto téma mezi albánským ministrem zahraničí Edmondem Panaritim a egyptským premiérem Hishamem Qandilem. Při nichž albánský ministr zahraničí prohlásil, že na základě snahy o spolupráci mezi Srbskem a Kosovem, věří, že brzy dojde k vzájemné dohodě. Egyptský premiér potvrdil, že budou i nadále podporovat kosovské snahy a v nejbližší době s největší pravděpodobností uznají i jeho nezávislost. Což je zřetelné z již sjednané vzájemné spolupráce mezi oběma vládami (Kosovapress 2013).

Srbský prezident Tomislav Nikolić apeluje na Egypt a další státy, které se chystají uznat nezávislost Kosova, aby vyčkaly a zamyslely se nad tím, jak by se v podobném případě zachovaly. Mohlo by jim to dopomoci ke snadnějšímu pochopení srbských odmítavých postojů. Bezpochyby je vytvářen obrovský nátlak na tyto země ze strany velmocí, a to ať už v případě uznání či neuznání. Jak víme, Srbsko pravděpodobně nikdy neuzná nezávislost Kosova. Ustavičně podtrhuje svoje stanovisko tím, že na základě Charty OSN a mezinárodního práva je nezávislost nelegitimní. Na návrh srbského prezidenta byla přijata parlamentem rezoluce, která přisuzuje Kosovu specifický status, nikoliv však status nezávislosti. Podle dosavadní srbské ústavy je vůbec nemožné kosovu přiřknout jiný status krom autonomie. Pokud by srbsťí občané souhlasili se změnami v ústavě, mohlo by dojít k podstatným změnám v náhledu na Kosovo a podle průzkumů, jsou občané Srbska ochotni souhlasit se vším, co by mohlo situaci vyřešit. Prezident také podotkl, že podle Catherine Ashton představitelky EU ve věcech zahraniční a bezpečnostní politiky, nebude nutné, aby pro přijetí Srbska do Evropské unie bylo stěžejním požadavkem uznání nezávislosti Kosova. Své rozhodnutí podřídila právě tomu, že pět členských států EU status Kosova neuznává (Tanjug. Tačno 2013).

Právě kvůli těmto pěti členským státům EU je narušena nejen vzájemná názorová kontinuita mezi členy EU, ale také nekonečné snahy EU o zapojení do procesu postupné integrace Srbska a Kosova do unijních struktur. Díky vzniklé nesourodosti přichází Evropská unie o své silné postavení a potenciální členové si mohou myslet, že o ně ve skutečnosti ani v unii nestojí a jakékoliv snahy EU v tomto regionu mohou být ignorovány a odmítány. Ani jedné z těchto zemí nebude poskytnuto členství, pokud bude nějakým způsobem blokovat tu druhou. Některé členské státy neustále prohlašují, že pro Srbsko není jiného východiska než zříct se nároků na Kosovo a tím si zajistit členství v EU. V obou zemích nalezneme společnost odhodlanou k přijetí kompromisů v otázkách členství v EU či vzájemných národnostních vztahů mezi oběma státy. Naopak radikální a nacionalistická část obyvatelstva by měla být vyvedena z omylu, že je bude podporovat jakýkoliv stát EU. Srbsko si musí konečně uvědomit, že Kosovo již jednou svoji nezávislost vyhlásilo. Má mezinárodní podporu, vykazuje značnou míru autority a legitimacy. Je nemožné, aby Srbsko znovu začlenilo Kosovo pod svou samosprávu bez hrozby vypuknutí konfliktu. Obavy z tzv. dominového efektu³ před vyhlášením kosovské nezávislosti se naštěstí nenaplnily ani na Balkáně a ani jinde ve světě (Vaquer i Fanés – Ghinea 2012: 2-3).

V současnosti Kosovo uznává 98 členských států OSN z celkového počtu 193. Aktuálně se očekává potvrzení nezávislosti ze strany Egypta a Guyany⁴.

³Dominový efekt- poskytnutí státnosti nebo autonomie určité etnické skupině, může spustit další násilné snahy o separatismus v jiných zemích (http://www.pcr.uu.se/digitalAssets/133/133418_dominoes_forsbergisq.pdf, 18. 4. 2013).

⁴ Počet členských států OSN uznávajících nezávislost Kosova (<http://www.kosovothanksyou.com/>, 23. 4. 2013).

3. 5. 3 Politika USA vůči Srbsku

Současná politika Spojených států amerických není velice přívětivá k Srbsku. Srbsko je mnohem zranitelnější díky představitelům americké politiky v čele s Barackem Obamou. USA by vůbec nedělalo problém rozpoutat další balkánskou válku, vedenou za účelem obhájení statusu Kosova. V USA žije mnoho Američanů albánského původu a mají velký vliv na lobování za Kosovo. Srbové tam bohužel takovou obrovskou základnu svých občanů nemají, takže se nemůžou moc obhajovat. Úděl Srbů je takový, že jsou již po dlouhá léta považováni za národ zla a před takovým národem je podle vojenské taktiky USA nutné se bránit a zamezit jakýmkoliv případným manévřům z jejich strany. Spojené státy totiž přijali strategii, podle níž všechny národy podobající se Rusům, zejména kvůli náboženství jsou vnímáni jako nepřátelé a mají odpovědnost za všechny regionální konflikty. Díky lobbingu a silnému mediálnímu vlivu se šíří po USA mnoho nepravdivých informací, které jsou bohužel považovány za pravdivé. To otevřelo prostor pro vytvoření jakési rusofobie a od ní odvozené serbofobie či pravoslavofobie (Jatras 2009: 33-34).

Albánci mají dobré vztahy s USA již od konce první světové války. Tou dobou se právě americký prezident Woodrow Wilson výrazně zasadil o vznik samostatné Albánie. V současné době má americká zahraniční politika mnoho dalších naléhavých případů, proto se nedá spoléhat, že Kosovu dopomůže ke konečnému vyřešení jeho situace. Je nutné podotknout, že americké úřady nejednaly vždy v zájmu kosovského obyvatelstva. Albánská americká Občanská liga⁵ musela vynaložit mnoho

⁵ Albánská dobrovolnická lobbistická organizace, chránící zájmy amerických Albánců. Založená roku 1989 v reakci na balkánskou krizi spojenou s příchodem nacionalistického srbského prezidenta Slobodana Miloševiče a okupaci Kosova. Cílem ligy je ovlivnit americkou zahraniční politiku a přinést trvalý mír a stabilitu na Balkáně (<http://www.aacl.us/aboutus.htm>, 19. 4. 2013).

úsilí, aby získala na svou stranu podporu prezidenta George Bushe při svém vyhlášení nezávislosti. Potrvá zřejmě ještě nějakou dobu, než si tato albánská liga zajistí přízeň Kongresu USA. Bohužel nynější politická strategie prezidenta Baracka Obamy nepodniká žádné kroky, naopak si udržuje zpátečnický postoj v otázkách týkajících se uznání Kosova a situace na Balkáně (Albanian American Civic League 2012).

4. Srbsko a Kosovo na cestě do EU

Od jejich vzájemné spolupráce se také odvíjí úspěch v evropském integračním procesu. Pozorujeme však, že jejich vzájemné vztahy jsou velice špatné a jakákoliv snaha o vzájemnou dohodu je pokaždé zamítnuta. Příčiny, které mají vliv na úroveň vzájemných srbsko-albánských vztahů, vychází především z historických událostí a z kosovského konfliktu. Problematika těchto vztahů není pouze regionálním problémem, ale zasahuje i do evropského kontextu (Petrović 2011: 15).

Evropská unie se snaží postupovat se svoji politikou dál a rozšiřovat svoji působnost na území Balkánského poloostrova. Proto po roce 2006 iniciovala vznik regionálního projektu, který se vztahoval k pěti zemím západního Balkánu. Bylo do něj zařazeno i Srbsko. Hlavním úkolem je dohodnout se na podmínkách dvoustranné asociační a stabilizační smlouvy mezi daným státem a Evropskou unií. Smlouva by měla být zaměřena především na přípravu kandidátské země na vstup do EU, na bezproblémový přechod k tržnímu hospodářství a v neposlední řadě na opatření usnadňující proniknutí zboží z daného státu na unijní trh (Had 2008: 151).

Srbsko a Kosovo se v současné době snaží především o to, aby se nahlíželo na tyto dva státy odděleně, aby nebyly posuzovány jejich vzájemné vztahy a postoje, které by mohly negativně ovlivnit snahy o získání členství v Evropské unii. Jelikož i silně proevropští srbští představitelé jsou velkými zastánci srbské suverenity a obávají se, že tento fakt jim může kdykoliv odříznout cestu k vstupu do EU. Požadavky pro vstup do EU jsou však jasné a neměnné. Kandidátský stát musí mít dobré vztahy se svými sousedy, jelikož členské státy EU nestojí o řešení jakýchkoliv teritoriálních konfliktů na půdě EU. Zbytečně by to narušilo důvěru v celý proces rozšiřování organizace o země západního Balkánu, rovněž strukturu a postoj, který si EU za ty roky, co existuje, vybudovala.

Členské státy musí být schopné navzájem spolupracovat v rámci unijních institucí a mít kvalitní politické vztahy. Jednoduše Srbsko bude muset zřejmě ustoupit pro snadnější a bezproblémový postup k členství i v záležitostech, které jsou pro něj doposud nepřijatelné. Zdalipak se členství Srbska obejde bez formálního uznání Kosova, o tom se můžeme nyní pouze dohadovat. Je možné, že se bude i v případě Srbska postupovat při přístupových jednáních podobně jako v případě Chorvatska. V případě Kosova bude jistě důležitým kritériem pro splnění politických požadavků pro přistoupení nejen vylepšení vztahů se Srbskem, ale také výsledky Ahtisaariho plánu a vnitřní vztahy Albánců se svými srbskými krajany (Lehne 2012: 6-8).

Úspěchy EU na poli tohoto regionu jsou následující. Podařilo se jí vypracovat podpůrný program zvaný Evropské partnerství, který má zrychlit a zejména ulehčit proces přijímání nových členů. Tyto země, pro které byl program připraven, podmínky přijaly včetně Kosova a začaly rozpracovávat své akční plány, které prokážou, zda jsou jejich šance na přijetí do struktur EU reálné či nikoliv (Had 2008: 153-155).

4. 1 Srbsko a EU

Ke změně ohledně srbské cesty do Evropské unie došlo v říjnu roku 2000, kdy se změnil tamější politický režim. Hned téhož měsíce poskytla EU jednu z prvních finančních pomoci. Stabilizační a Asociační Proces (SAP) neboli oficiální jednání ohledně bývalé Jugoslávie proběhlo v červenci 2001. Došlo k pokroku hned v několika oblastech týkajících se finanční pomoci, obchodu, nutnosti víz pro cestování do zemí EU. Stabilizační a asociační smlouva (SAA) byla podepsána později, než se plánovalo. Důvodem byl jednak nesouhlas Srbska s vyhlášením kosovské nezávislosti a také s misí Evropské unie EULEX působící v Kosovu (Uvalić 2010: 238, 246).

Srbsko velice stojí o místo mezi ostatními členy EU, proto si v roce 2009 podalo přihlášku a začalo plnit unijní podmínky. V téže roce byla podepsána i dohoda o stabilizaci. Byl zatčen válečný zločinec Radovan Karadžić a srbská vláda začala vyjednávat se svými albánskými protějšky (Obradović 2009: 1).

V roce 2000 po pádu režimu nacionalistického prezidenta Slobodana Miloševiče se Srbsko začalo postupně vymaňovat z izolace. Byla zvolena nová vláda. Do jejího čela se postavil premiér Zoran Djindjić, pod jehož vedením se Srbsko mělo vydat tím správným proevropským směrem. Tato politika neměla dlouhého trvání, jelikož byl na premiéra spáchán atentát. Následující volby bohužel neprokázaly, že by prioritou srbské vlády byl proces otevření se okolnímu světu. Tyto volby totiž opět vyhráli nacionalisté v čele s premiérem Vojislavem Koštunicou. Opětovné navázání na tuto strategii vedenou Zoranem Djindjićem na počátku nového století se opět probudilo až po pádu této nacionalistické vlády. K moci se po nových volbách dostala koalice vedená Demokratickou stranou, jejíž ambicí bylo dostat Srbsko do Evropy a přizpůsobit se tak okolním balkánským státům a začít důkladně řešit oblast Kosova. Srbsko musí zapracovat na zlepšení svých vnitřních záležitostí, čímž máme na mysli korupci, organizovaný zločin, kvalitu životního prostředí, národnostní problémy. V tuto chvíli je však nejpodstatnější srbská spolupráce s Mezinárodním soudním dvorem a řada projednávání o vydávání zločinců, na které byl vydán zatykač Mezinárodním trestním tribunálem pro bývalou Jugoslávii (Stojarová 2011).

V dubnu letošního roku se rozjelo další kolo rozhovorů na téma srbské integrace do struktur EU. Ještě před jeho zahájením varoval srbský více-premiér Rasim Ljajić Kosovo i Srbsko před tím, že EU může pozastavit Srbsku kandidátský status až na dva roky, pokud se nedohodnou na plánovaném sdružení srbských obcí v Kosovu. Tento plán zahrnuje deset srbských obcí, čtyři fungují v rámci severního

Kosova, zbylých šest je pod správou zbytku Kosova. Všechny mají přijít pod správu Asociace. Další podmínkou je taktéž zrušit srbské paralelní instituce na severu Kosova. Pozitivní výsledek může nabídnout Srbsku již v červnu 2013 první jednání o potenciálním členství. Kandidatura Srbska je potvrzena už od loňského března. Pokud se však nedojde ke vzájemné dohodě, bude muset v Srbsku zřejmě předčasně padnout vláda a budou vyhlášeny předčasné volby. Vůbec první jednání mezi oběma státy bylo zprostředkováno v březnu 2011 (BalkanInsight 2013).

4. 1. 1 Vízový režim mezi EU a Srbskem

V lednu 2008 se začalo jednat ohledně možnosti snadnějšího cestování srbských občanů po zemích schengenského prostoru. V září téhož roku ustanovilo Srbsko komisi, jejímž úkolem bylo zajistit podmínky, které by měly usnadnit vzájemný vízový režim. V rámci něj mělo dojít k vydávání nových cestovních pasů, občanských průkazů a státních poznávacích značek, tak aby to vše bylo v souladu s nejvyššími evropskými a světovými standarty. Takle opatření byla nutná především kvůli situaci, která se týká srbských obyvatel na území Kosova a rovněž kosovských občanů se srbskými pasy. 15. července 2009 byl navržen a ustanoven bezvízový styk mezi zeměmi Schengenu a třemi balkánskými zeměmi v čele se Srbskem. Samozřejmě bezvízový režim zprostředkoval pro srbské občany jednodušší cestování, možnost studovat v zahraničí, zjednodušení obchodních styků. Průzkumy veřejného mínění, které proběhly v prosinci 2008 a v květnu 2009 v Srbsku potvrdily, že většina Srbů souhlasí s vylepšením vztahů a bezvízovým stykem s EU (Uvalić 2010: 242-243).

4. 2 Kosovo a EU

Kosovo nezahálí ve svém pokroku vstříc EU. Evropskou unii v Kosovu zastupuje mise EULEX a úřad Evropské unie v Kosovu v čele se speciálním zvláštním zástupcem pro Kosovo. Úřad Evropské unie se stará o to, aby se Kosovo postupně začleňovalo do evropského programu a přibližovalo se podmínkám nutným pro vstup do EU (EULEX 2012).

Na Evropskou unii se nevztahuje žádný zákaz uzavírání mezinárodních smluv. Tudíž nic nebránilo tomu, aby započaly základní právní řízení na Kosovu. Byl sestaven tým pozorovatelů z dvaceti odborníků, ze zástupců mezinárodních a nevládních organizací a z pracovníků kanceláře EU v Prištině, kteří měli sledovat a zhodnotit současnou situaci v daném regionu a poukázat na to, zda je Kosovo formálně po všech stránkách připraveno na zahájení jednání o stabilizační a asociační smlouvě. Pokud by došlo k uzavření dohody na základě článku 218 Smlouvy o fungování EU (SFEU) mezi Radou EU a Kosovem, neznamenalo by to uznání nezávislosti Kosova členskými státy unie. Naopak nijak by to nenarušilo dosavadní postoje jednotlivých členských států, co se týče jejich souhlasu či nesouhlasu s nezávislostí Kosova. Rovněž se od nesourodosti členských států v názoru na nezávislost regionu neodráží překážka přijetí či nepřijetí Kosova mezi členské státy. Platí tedy, že pokud se prokáže, že je situace v regionu natolik přívětivá a instituce této země jsou schopny respektovat a dodržovat smluvní podmínky této dohody o přidružení, může Evropská unie nadále pokračovat v přijímacím procesu (Evropská komise 2012: 3).

Byla zřízena Národní rada pro integraci do EU v čele s prezidentem. Kosovské orgány musí naslouchat příkazům, které jim tato rada uděluje a musí dělat vše proto, aby naplnily podmínky evropského reformního programu. Jak se Kosovu daří v naplňování této evropské strategie, můžeme posoudit na základě dalších vyjednávacích kroků EU. Proces přidružení a stabilizace je na dobré cestě, neboť

Kosovo má za sebou několik úspěšných dialogů na toto téma. To můžeme pozorovat na procedurách, které EU zprostředkovává. Započala jednání ohledně vízových podmínek, obchodního postavení. Členství v Evropské bance pro obnovu a rozvoj bylo stvrzené v prosinci 2011. Bylo také vytvořeno několik speciálních programů se sousedními zeměmi. Podstatným bodem se také staly rozhovory o pomoci při budování právního státu. Evropská unie rovněž zapojila Kosovo v únoru 2012 do několika regionálních projektů. Nyní se může pyšnit úzkou spoluprací například na Smlouvě o Energetickém společenství, na Středoevropské dohodě o volném obchodu, na Dopravní observatoři pro jihovýchodní Evropu či působností v Radě pro regionální spolupráci. EU iniciovala sloučení kosovské kanceláře Evropské komise s úřadem zvláštního zástupce EU (Evropská komise 2012: 5-6).

4. 2. 1 Mise EULEX

Byla založena 4. února 2008 Radou Evropské unie za účelem spolupráce a budování právního státu v Kosovu. Akceschopnost mise byla stvrzena souhlasem RB OSN v rámci plnění svých povinností v souladu s rezolucí RB OSN č. 1244. Vysoký představitel Evropské rady měl na starosti připravit tuto misi k vzájemným jednáním s kosovskými institucemi a orgány OSN. Po vyřízení všech nezbytných formalit a vytvoření diskusní platformy pro vyjednávání byla mise EULEX konečně v prosinci 2008 vyslána do Kosova. Tato mise stále v oblasti působí, ale nyní už pouze na dobu určitou a to do roku 2014. V důsledku neustálého posilování funkcí kosovských institucí se stává mise EULEX zbytečnou a ztrácí svůj potenciál (Amnesty International 2012: 15).

Mise EULEX je rozdělena do dvou divizí. První z nich je divize výkonná, která vyšetřuje, prověřuje a rozhoduje o problémech souvisejících s její přítomností v této oblasti na základě svých přidělených

pravomocí. Druhá divize tzv. posilující, má na starosti monitoring regionu, pod touto divizí fungují speciální poradci, kteří sledují, posuzují a radí s postupy místní policii, v soudnictví a v celní oblasti. Zvláštní vyslanec EU Bernd Borchardt spolupracuje s kosovskou vládou, poskytuje jim poradenství v oblasti dodržování lidských práv, základních svobod, ve vstupním procesu do unie, zprostředkovává rozhovory s orgány sídlícími v Bruselu. Tento vyslanec o svých postupech musí pravidelně informovat své nadřízené v Radě Evropské unie a to prostřednictvím místopředsedkyně Evropské komise baronky Catherine Ashtonové (EULEX 2012).

4. 2. 2 Zhodnocení mise EULEX na Kosovu

Srbská vláda usoudila, že vpuštění organizace EULEX na území severního Kosova nebylo zrovna šťastným krokem. Zjistili, že vlastně ani netuší, jaký měl být záměr, se kterým EULEX přispěchal na pomoc. Rada bezpečnosti, Moskva a Peking nesouhlasí s tím, aby OSN opustila své pozice na Kosovu a přenechala situaci v rukou mise EULEX (Jatras 2009: 32).

Pro kosovské Srby je mise EULEX nelegitimní a neuznávají ji. Těsně předtím, než byla tato mise ustanovena, proběhlo několik protestů v říjnu 2008. Bělehrad to okomentoval tak, že podporuje nesouhlas s misí EULEX ze strany kosovských Srbů, jelikož až moc zasahuje do vnitřních záležitostí na rozdíl od mise UNMIK, kterou schvalují a její působení na Kosovu jim nějak výrazně nepřekáží (Obradović 2009: 2).

Mise EULEX je ze strany kosovských Albánců považovaná díky jejich pomoci s budováním institucí a připojení se k evropské struktuře za přátelskou výpomoc. Je nezpochybnitelné, že EU poskytla kosovským obyvatelům mnohem více kompetencí a odpovědnosti než jejich kolegové z mise UNMIK. To, že se EU zaměřila právě na pomoc při tvorbě

základních prvků právního státu a budování národa a nerozjela svoji politiku ve stylu širokého pole působnosti, je považováno za správný krok (Pond 2008: 104-105).

4. 3 Přítomnost EU v regionu

Evropský tým působící v provincii se nicméně musel vypořádat se třemi problémy. Jak přesvědčit Srby a Rusy, aby začali důvěřovat převzetí dočasné samosprávy od mise UNMIK pod záštitu EU. Jak naložit s paralelními institucemi vytvořenými Srby v severním Kosovu za doby působení mise UNMIK. Ruská federace jakožto hlavní spojenec Srbska vyjádřila svůj nesouhlas při hlasování v Radě bezpečnosti, aby zabránila přenesení pravomocí nad Kosovem z dosavadní mise UNMIK do rukou EU. Západ si to tedy pojistil pozvánkou od nově ustanovené Prištinské vlády, která měla dobrovolně nabídnout EU dohled nad ochranou svého území a správu nad zajišťováním a zachováváním míru jednotkám KFOR zprostředkovaným skrze NATO. EU označila období správy mise UNMIK pouze za období jakéhosi technického přebudování pod záštitou OSN na základě rezoluce o Kosovu. Ahtisaariho plán vytyčil jasné podmínky srbské spolupráce s kosovskými Srby a omezil je pouze na nezbytnou pomoc ve zdravotnickém či vzdělávacím sektoru. Avšak UNMIK společně se Spojenými státy po dobu téměř deseti let nečinně přihlíželi a nechali dojít situaci v severním Kosovu do takových problémů, v jakých se nachází dnes a jakou ji přebírá EU (Pond 2008: 98-100).

Existují dva opoziční tábory s dvěma odlišnými názory na přítomnost EU v Kosovu. Podle prvního se Kosovu nabídlo až příliš mnoho podpůrných prostředků z EU ve formě financí, několika tisícových armádních jednotek NATO, mise EULEX na podporu budování právního státu, nabídka členství v EU. To dává Kosovu jasně najevo, že se musí snažit, aby splnilo všechny unijní požadavky, protože se evidentně bez této pomoci neobejde. Druhá skupina je toho názoru, že vlastně jakákoliv

pomoc EU je v tomto regionu naprosto zbytečná. Podle nich si na sebe EU upletla bič, když se zapojila do jakýchkoliv vyjednávacích procesů s tímto nestabilním, nefunkčním regionem plným organizovaného zločinu a neexistující struktury (Pond 2008: 97).

4. 4 Debaty mezi Srbskem a Kosovem

Po letech nekončících sporů a násilí si vzala Evropská unie na starost řízené debaty mezi Srbskem a Kosovem. Jejich snaha a připravenost docílit vzájemného kompromisu se zdá být v poslední době nejpodstatnější. Vždyť jim jde přeci o probojování se mezi ostatní evropské státy s rozvinutou demokracií a rovnoprávnou společností. Na programu těchto jednání je první řadě vyřešení problémů v pohraničním pásmu obou zemí, odstranění barikád a nastavení celních poplatků. Následně je nutné zabývat se samosprávou severní části Kosova, obývanou převážně srbskou populací. Hlavním důvodem, proč bylo tak složité, aby si tyto dva státy vytvořily diskusní platformu pro řešení vzájemných problémů, byl jejich vzájemný pasivní až nevraživý postoj k vlastní identitě. Oba aktéři se dohodli, že budou jednat pouze na diplomatické úrovni. Do této chvíle společně vyjednali záležitosti ohledně evidence majetku, volného pohybu osob, osobních dokumentů, kontaktních kanceláří, volného pohybu osob či obchodních vztahů. Evropská unie nesnižuje ze svých nároků a nebude pokračovat v přístupových jednáních se Srbskem do té doby, dokud nedojde k dohodě s Kosovem v oblasti severní části Kosova. Možná se nabízí řešení, že se severní Kosovo stane oblastí se zvláštním statusem (Crisis Group 2013).

Aleksandar Vulin⁶ tvrdí, že Srbsko je připraveno podniknout další kroky a spolupracovat na dalších jednáních s Kosovem, které by již konečně mohly vést k nějakému závěru. Odsuzuje však negativistický postoj Hashima Thaçiho, který se podle něj nijak nesnaží situaci řešit. Z jeho strany nepřicházejí žádné nabídky, pouze neustálé výhrůžky ve formě případného rozpoutání válečného konfliktu či neustálého odmítání srbských návrhů. Srbsko tudíž ztrácí s Kosovem trpělivost a raději se zaměřuje na spolupráci s mezinárodním společenstvím. Podle Vulina se také dalo předpokládat, že vzájemné rozhovory vedené pod záštitou EU nepovedou k rozuzlení. Potvrdilo se, že Srbsko opět nepřistoupí na uznání kosovské nezávislosti a podle něj ještě dlouho dobu potrvá, než se tyto dva státy začnou navzájem respektovat a vzhledem k historickému podtextu se dá pochybovat o tom, zda k tomu vůbec někdy dojde (B92 2013).

V Bělehradě se na začátku dubna letošního roku konala národnostní protestní akce uspořádaná z iniciativy Hnutí Dveri a dalších nacionalistických organizací. Účelem této akce bylo zapojit co nejvíce občanů do tzv. lidového referenda nesoucího název: „Nechceme EU – Chceme Kosovo a Metochiji“. Protestující požadovali, aby se srbská vláda nezalekla podmínek, které jim nastavila EU a aby si i nadále zachovávala neměnný postoj a uplatňovala své nároky na Kosovo a Metochiji (Občanské sdružení Přátelé Srbů na Kosovu 2013).

Srbská populace obývající severní část Kosova nahlíží na vzájemnou debatu s obrovskými obavami. Bojí se dohody, která by pro ně mohla znamenat ztrátu vlastní identity. Pravděpodobně by museli přijmout kosovské občanské průkazy, mít kosovské poznávací značky a platit daně státním institucím. Zásadním problémem je nedůvěra

⁶ Srbský politik, ředitel kanceláře pro Kosovo a Metochiji (<http://www.kim.gov.rs/en/about-the-office/composition>, 15. 4. 2013).

v kosovské orgány, což ještě více umocňuje jejich obavy o vlastní bezpečnost (Setimes.com 2013)

Vzájemná jednání v Bruselu dospěla 19. dubna k dlouho očekávané dohodě mezi oběma státy. Podle Catherine Ashton je tohle ponaučením z minulosti a zásadním krokem pro vybudování lepších vzájemných vztahů, které jsou důležitou podmínkou pro integraci těchto států do evropských struktur (Vasović – Pawlak 2013).

Vzhledem k dosaženému pokroku oznámila Evropská komise členským státům EU, že mohou být zahájena jak přístupová jednání o vstupu Srbska do EU, tak může být s Kosovem sjednána smlouva o stabilizaci a přidružení. Srbsko aktivně usiluje o reformaci v oblasti právního státu a nezávislých institucí. Snaží se posilovat svobodu sdělovacích prostředků, podporovat antidiskriminační politiku, chránit menšiny, budovat podnikatelské prostředí a regionální spolupráci. Také se konečně aktivně podílí na spolupráci s misí EULEX. Srbsko splňuje klíčové priority pro zlepšení vztahů s Kosovem. Bělehrad se aktivně zapojuje do dialogů s Prištinou. Vzájemná dohoda se zabývá otázkou severního Kosova a budoucí správou a financování tohoto území, které by mělo konečně připadnout Kosovu, pouze s výjimkou autonomie v rámci několika oblastí, které i nadále setrvají pod správou Srbska (Evropská komise 2013).

5. Závěr

Zjistili jsme, že vzájemné vztahy srbské a albánské populace jsou v důsledku historického vývoje událostí na Balkánském poloostrově silně narušeny. Důležitým obdobím v dějinách tohoto regionu se stala expanze Osmanské říše. Za jejíž okupace se na Balkáně začala diferencovat společnost. Albánské kmeny postupně přecházely na muslimskou víru. To způsobilo silné protichůdné náboženské tendence. Slovanské obyvatelstvo tudíž ještě více pociťovalo, že musí ochraňovat svoje území, především oblast Kosova a zachovat ji v křesťanských tradicích pro další generace. Víme, že se Slovanům nakonec podařilo na začátku 20. století porazit Osmanskou říši a sjednotit území obývaná slovanským obyvatelstvem, ale to už nic nezměnilo na poměrné kulturní a náboženské odlišnosti mezi srbským a albánským obyvatelstvem. Právě oblast Kosova se stala místem na pomezí albánského a srbského vlivu, o kterou tyto dva národy usilují až do současnosti. Díky tomu, můžeme pozorovat, jak vypadá silná nenávist mezi dvěma národy, usilujícími po několik staletí o kus své totožnosti. Kosovo tedy vždycky bylo a nejspíš bude místem nekonečných a nenaplněných tužeb o ztraceném ráji.

Záslouhou některých mezinárodních aktérů se Kosovo po dlouhých letech utlačování ze strany srbského národa dokázalo osamostatnit. Co se týče této mezinárodní pomoci, víme, že byla iniciována Spojenými státy. Jejich moc a vliv dokázal přesvědčit i další státy světa, aby se připojily na albánskou stranu. Právě v USA žije velká albánská komunita, která se výrazně zasadila o myšlenku kosovské nezávislosti a také o šíření nenávisti vůči srbskému národu. Můžeme tedy polemizovat o tom, zdali by Spojené státy učinily stejný krok i bez lobbingu albánské komunity.

Na jednu stranu je obdivuhodné, že si Albánci dokázali přivlastnit území Kosova, ale za jakou cenu. Je dost nepravděpodobné, i když to nemůžeme vyloučit, že by se jednoho dne Srbsko vzdalo svých nároků

na toto území a dobrovolně by ho přenechalo v rukou albánské populace. To by totiž znamenalo, že se vzdává svých historických práv a uznává svou porážku na bojišti.

Je těžké posoudit, kterému z těchto národů by mělo území Kosova podle práva patřit. To, že se v tomto regionu střídaly vlivy slovanské i osmanské neznamena, že by měli Albánci či Srbové výhradní privilegia na správu této oblasti. Z historického hlediska by se dalo vyvodit, že pokud by tehdejší Slované byli přívětivější a Albánci by se nepřidali na stranu Osmanské říše, nemuselo dojít k žádným separatistickým tendencím. Albánci si totiž zvykli na absolutní osmanský vliv, který jim poskytoval svobodu a správu nad kosovským územím. Nečekaný pád této velmoci a sjednocení slovanských států, uvěznilo kosovské Albánce uvnitř nově vzniklého slovanského státu. S tím se samozřejmě Albánci nechtěli spokojit, a proto usilovali po celé 20. století o opětovnou svobodu a samostatnost.

Kosovo doposud nenašlo optimální řešení pro zlepšení vnitřních a vnějších problémů. Kosovo zůstává i nadále uvězněno na hranici mezi suverénním státem a autonomním regionem. Nemůže se tudíž prezentovat jako plnohodnotný stát, což ho omezuje v mnoha ohledech. Existující paralelní instituce v severní části Kosova narušují jeho teritorialitu. Komplikují a brání tak plnohodnotnému uplatňování státní moci na celém území. Srbská populace žijící v tomto regionu by se měla buďto ztotožnit s normami a zákony této země nebo se alespoň domluvit na vzájemném kompromisu. Samozřejmě není chybou srbských občanů, že se ocitli ze dne na den v cizím státě. Tudíž mají plné právo odvolávat se na srbskou vládu.

Státy, které zatím neuznávají kosovskou nezávislost, jsou negativně ovlivněny hned několika faktory. Pět členských států EU se například bojí toho, že tímto podpoří další muslimskou zemi uvnitř Evropy, která by mohla být potencionální hrozbou do budoucna či že by jejich uznání mohlo vyvolat další snahy o nezávislost jiných evropských

etnik nedisponujících svým vlastním státem. Co se týče i jiných států světa, podle mého názoru je může od uznání nezávislosti odrazovat fakt, že je Kosovo oblastí s neutichajícími národnostními problémy, státní instituce nejsou plně funkční, složky státní moci se navzájem ovlivňují, je zde stálá mezinárodní přítomnost. Dále, že je tato oblast považována za útočiště válečných zločinců, tamní demokracie je stále ve vývoji, ve vysokých funkcích se nacházejí bývalí členi UÇK či nedostatečně kvalifikovaní politici.

Celou situaci ohledně urovnání vzájemných vztahů si vzala na starost Evropská unie, protože právě vzájemná dohoda obou států může vést k dalším vyjednáním o jejich vstupu do evropských struktur. Od té doby proběhlo mnoho jednání na téma nezávislosti Kosova. Byly vysloveny podmínky ze strany EU, které musí oba státy splňovat. Samozřejmě nejdůležitější podmínkou je uznání Kosova a vyřešení situace ohledně srbských paralelních struktur v oblasti severního Kosova. EU je především investor, který jim může pomoci zbavit se finančních problémů, vylepšit ekonomickou situaci, zajistit členství v dalších mezinárodních organizacích či se zviditelnit na mezinárodním poli.

Zpočátku nebyla evidentní snaha ani jednoho z účastníků jednání. Srbsko tvrdilo, že nikdy neuzná kosovskou nezávislost. Došlo však k velkému pokroku a vzájemné dohodě. Je dost možné, že právě tato dohoda bude záchytným bodem a důležitým obratem v celém jednacím procesu. Oba státy jsou o krok blíže k evropskému integračnímu procesu, jelikož Evropská unie zvažuje započítat přístupová jednání se Srbskem, navzdory tomu, že stále neuznává kosovskou nezávislost. Na druhou stranu, proč by mělo Srbsko splnit podmínku EU a uznat nezávislost Kosova, když stále pět členských států EU Kosovo neuznává.

6. Použitá literatura

Literatura:

Amnesty International (2012). Eulex : The European Union Rule of Law Mission in Kosovo. In: Amnesty International, *Kosovo: Time for EULEX to Prioritize War Crimes* (London: Amnesty International), s. 15.

Bataković, Dušan T. (2007). Kosovo and Metohija: Identity, Religions and Ideologies. In: Bataković, Dušan T., *Kosovo and Metohija Living in the Enclave* (Belgrade: Institute for Balkan Studies – Serbian Academy of Sciences and Arts), s. 9-82.

Bekaj, Armend R. (2010). The KLA and the Kosovo War: From Intra-State Conflict to Independent Country. *Berghof Conflict Research* (8) (http://www.berghof-conflictresearch.org/documents/publications/transitions8_kosovo.pdf, 10. 4. 2013), s. 7-47.

Bennett, Christopher (1995). Tito's Legacy. In: Bennett, Christopher, *Yugoslavia's Bloody Collapse: Causes, Course and Consequences* (London: C. Hurst & Co. (Publishers) Ltd), s. 67-82.

Bissett, James (2011). *NATO still getting it wrong in Kosovo*. American Council for Kosovo. 24. 10. 2011 (<http://www.savekosovo.org/?p=9&leader=0&sp=579>, 3. 4. 2013).

Caplan, Richard (2010). The ICJ's Advisory Opinion on Kosovo. *United States Institute of Peace*. 17. 9. 2010 (<http://www.usip.org/files/resources/PB55%20The%20ICJs%20Advisory%20Opinion%20on%20Kosovo.pdf>, 15. 4. 2013), s. 1-4.

Curis, Robert (2005). A Model in the Making: The Case of Kosovo. In: Smooha, Sammy – Järve, Priit, *The Fate of Ethnic Democracy in Post-Communist Europe* (Budapest: Local Government and Public Service Reform Initiative, s. 191-208.

Daskalovski, Židas (2003). Claims to Kosovo: Nationalism and Self-Determination. In: Bieber, Florian - Daskalovski, Židas, *Understanding the War in Kosovo* (London: Frank Cass Publishers), s. 11-28.

Deda, Ilir – Peci, Lulzim (2008). Kosovo Serbs after the Declaration of Independence: the Right Momentum for Confidence Building Measures. *Kosovar Institute for Policy Research and Development* (http://www.kipred.org/advCms/documents/90380_PB_08_ENG.pdf, 24. 4. 2013), s. 5-14.

Dunay, Pál – Haines, Steven (2010). The Kosovo Advisory Opinion of the International Court of Justice and its Political Consequences. *GCSP Policy Paper (7)* (<http://www.gcsp.ch/Resources-Publications/Publications/GCSP-Publications/Policy-Papers/The-Kosovo-Advisory-Opinion-of-the-International-Court-of-Justice-and-its-Political-Consequences>, 15. 4. 2013).

Forsberg, Erika. Do Ethnic Dominoes Fall? Evaluating Domino Effects of Granting Territorial Concessions to Separatist Groups. *Uppsala University* (http://www.pcr.uu.se/digitalAssets/133/133418_dominoes_forsbergisq.pdf, 18. 4. 2013), s. 1-23.

Galluci, Gerard M. (2013). *Kosovo – is Belgrade seeking a Republika Srpska?* *Transconflict*. 27. 3. 2013

(<http://www.transconflict.com/2013/03/kosovo-is-belgrade-seeking-a-republika-srpska-283/>, 3. 4. 2013).

Had, Miloslav (2007). Západní Balkán v politice Evropské unie. In: Štěpánek, Václav, *Současné Srbsko - Politika, Kultura, Evropská unie* (Brno: František Šalé – Albert), s. 149- 156.

Hasselbach, Christoph (2012). Kosovo question still divides EU. *Deutsche Welle* 8. 9. 2012 (<http://www.dw.de/kosovo-question-still-divides-eu/a-16226802>, 18. 4. 2013).

Herring, Eric (2000). From Rambouillet to the Kosovo accords: NATO'S war against Serbia and its aftermath. *The International Journal of Human Rights*, 4 (3-4), s. 224-245.

Hosmer, Stephen T. (2001). Why Milosevic Didn't Settle Earlier. In: Hosmer, Stephen T., *Why Milosevic Decided To Settle When He Did* (Santa Monica: RAND), s. 7-18.

Jatras, James George (2009). "Independent" Kosovo's Failure and the Mystery of the U. S. Balkan Policy. In: Jatras, James George, *Kosovo the Score 1999-2009* (Washington D. C. – Chicago - Ottawa: The American Council for Kosovo and The Lord Byron Foundation for Balkan Studies), s. 31- 43.

Judah, Tim (2008). Kosovo after 1999. In: Judah, Tim, *Kosovo What Everyone Needs to Know* (New York: Oxford University Press), s. 93-107.

Kasapolli, Veton (2012). Kosovo: the return of Haradinaj and the "UCK government". *Osservatorio balcani e caucaso*. 14. 12. 2012

(<http://www.balcanicaucaso.org/eng/Regions-and-countries/Kosovo/Kosovo-the-return-of-Haradinaj-and-the-UCK-government-127555>, 19. 4. 2013).

Kim, Julie – Woehrel, Steven (2008). Kosovo and U. S. Policy: Background and Current Issues. *Congressional Research Service*. 2. 5. 2008

(<http://fpc.state.gov/documents/organization/105176.pdf>, 17. 4. 2013), s. 1-28.

Krasniqi, Jakup (2008). Kosovo Declaration of Independence. *Assembly of Republic of Kosovo*. 17. 2. 2008

(<http://www.assembly-kosova.org/?cid=2,128,1635>, 15. 4. 2013).

Krieger, Heike (2001). Kosovo's status in Yugoslavia before 1999. In: Krieger, Heike, *The Kosovo Conflict and International Law: An Analytical Documentation 1974-1999* (Cambridge: University Press), s. 1-13.

Lehne, Stefan (2012). Kosovo and Serbia: Toward a Normal Relationship. *Carnegie Endowment for International Peace*

(<http://www.crees.ku.edu/~crees/news-events/press-releases/documents/Lehne%20.pdf>, 13. 4. 2013), s. 1-15.

Lemos-Maniati, Eirini (2001). Peace-Keeping Operations: Requirements and effectiveness; NATO's role. *Final Report NATO-EAPC Fellowship*

(<http://www.nato.int/acad/fellow/99-01/lemons-maniati.pdf>, 20. 4. 2013), s. 2-50.

Moran, Michael (2006). Terrorist Groups and Political Legitimacy. *Council on Foreign Relations*. 16. 3. 2006 (<http://www.cfr.org/terrorism/terrorist-groups-political-legitimacy/p10159>, 19. 4. 2013).

Obradović, Jelena (2009). Kosovo: one year on. *European Union Institute for Security Studies*

(http://www.iss.europa.eu/uploads/media/Kosovo_one_year_on.pdf, 3. 4. 2013), s. 1-3.

Perritt, Henry H. (2010). *The Road to Independence for Kosovo - a Chronicle of the Ahtisaari Plan* (New York: Cambridge University Press).

Petrović, Nikola (2011). Serbia And Albania – Preparing For A New Start. *Isac Fond - International and Security Affairs Centre* (<http://www.isac-fund.org/download/sr-al-ENG.pdf>, 15. 4. 2013), s. 5-28.

Pond, Elizabeth (2008). The EU's test in Kosovo. *The Washington Quarterly* 31 (4), s. 97–112.

Roberts, Adam (1999). NATO's „Humanitarian War“ over Kosovo. *Survival* 41 (3)
(<http://bev.berkeley.edu/fp/readings/Roberts.txt>, 15. 4. 2013).

Scheu, Harald Christian (2012). Dilema Mezinárodního soudního dvora ve věci kosovské Nezávislosti. *Mezinárodní politika* (4)
(<http://ustavmezinarodnichvztahu.cz/article/dilema-mezinarodniho-soudniho-dvora-ve-veci-kosovske-nezavislosti>, 3. 4. 2013).

Sklias, Pantelis – Roukanas, Spyros (2007). Development in Post-Conflict Kosovo. *South-Eastern Europe Journal of Economics* (2), s. 267-287.

Stojarová, Věra (2011). Západní Balkán na cestě do Evropské unie. *Mezinárodní politika* (5)
(<http://ustavmezinarodnichvztahu.cz/article/zapadni-balkan-na-cestech-do-evropske-unie>, 3. 4. 2013).

Szewczynski, Andrzej (2001). The Kosovo Crisis in 1999. In: Szewczynski, Andrzej, *Political Change and the European Union* (Łódź: The University of Łódź Publishing House), s. 209-222.

Štěpánek, Václav (2007). Aktuální problémy srbské společnosti. In: Štěpánek, Václav, *Současné Srbsko - Politika, Kultura, Evropská unie* (Brno: František Šalé – Albert), s. 11-34.

Timotić, Milorad (2007). Serbs and Albanians. *Western Balkans Security Observer* (5), s. 87-89.

Tunheim, Judge John (2009). Kosovo and the rule of law. *Minnesota Journal Of Int'l Law* 18 (2), s. 371-379.

Uvalić, Milica (2010). *Serbia's transition- Towards a Better Future* (Hampshire: Palgrave Macmillan).

Vaquer i Fanés, Jordi – Ghinea, Cristian (2012). How to Help Serbia and Kosovo Move Towards the EU? A strategic review of non-recognition of Kosovo. *Barcelona Centre for International Affairs* (http://www.cidob.org/en/publications/monographs/monographs/regaining_agency_how_to_help_serbia_and_kosovo_move_towards_the_eu_a_strategic_review_of_non_recognition_of_kosovo, 18. 4. 2013), s. 1-6.

Vasović, Aleksandar - Pawlak, Justyna (2013). EU brokers historic Kosovo deal, door opens to Serbia accession. *Reuters* (<http://www.reuters.com/article/2013/04/19/us-serbia-kosovo-eu-idUSBRE93I0IB20130419>, 19. 4. 2013).

Vladisavljević, Nebojša (2008). The Grass-Roots Protest of Kosovo Serbs. In: Vladisavljević, Nebojša, *Serbia's Antibureaucratic Revolution -*

Milošević, the Fall of Communism and Nationalist Mobilization
(Hampshire: Palgrave Macmillan), s. 78-88.

Weller, Marc (2008). Negotiating the final status of Kosovo. *Institute for Security Studies*
(<http://www.iss.europa.eu/uploads/media/cp114.pdf>, 13. 4. 2013), s. 5-95.

Woehrel, Steven (2013). Kosovo: Current Issues and U. S. Policy. *Congressional Research Service*. 23. 1. 2013
(<http://www.fas.org/sgp/crs/row/RS21721.pdf>, 15. 4. 2013), s. 1-9.

Internetové zdroje:

Albanian American Civic League (2012). Save "The Republic" of Kosova (<http://www.aacl.us/savetherepublic.htm>, 19. 4. 2013).

Assembly of Kosova (2007). *Comprehensive Proposal For the Kosovo status Settlement* (<http://www.assembly-kosova.org/common/docs/Comprehensive%20Proposal%20.pdf>, 21. 4. 2013), s. 2-58.

B92 (2013). *Solution for Kosovo „ must respect Serbia´s interests“* (http://www.b92.net/eng/news/politics-article.php?yyyy=2013&mm=04&dd=15&nav_id=85709, 15. 4. 2013).

BalkanInsight (2013). *Kosovo Talks Key to Serbia´s EU Integration* (<http://www.balkaninsight.com/en/article/serbia-s-eu-integration-to-stop-if-kosovo-talks-fail-minister-says/serbia-kosovo-relations-serbia-kosovo-negotiations-latest-headlines/3>, 3. 4. 2013).

Bertelsmann Stiftung (2012). *Kosovo Country Report* (<http://www.bti-project.de/fileadmin/Inhalte/reports/2012/pdf/BTI%202012%20Kosovo.pdf>, 24. 4. 2013), s. 2-35.

Commission of the European Communities (2007). *Kosovo under UNSCR 1244 2007 Progress Report* (http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2007/nov/kosovo_progress_reports_en.pdf, 20. 4. 2013), s. 4-52.

Crisis Group (2013). *Serbia and Kosovo: The Path to Normalisation* (<http://www.crisisgroup.org/en/regions/europe/balkans/kosovo/223-serbia-and-kosovo-the-path-to-normalisation.aspx>, 3. 4. 2013).

Dalje.com (2008). *Who is Hashim „Snake“ Thaci?* (<http://dalje.com/en-world/who-is-hashim-snake-thaci/125467>, 19. 4. 2013).

EULEX (2012). *EULEX Kosovo* (<http://www.eulex-kosovo.eu/en/front/>, 3. 4. 2013).

Evropská komise (2012). *Sdělení komise Evropskému parlamentu a Radě o studii proveditelnosti, pokud jde o dohodu o stabilizaci a přidružení mezi Evropskou unií a Kosovem* (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0602:FIN:CS:PDF>, 3. 4. 2013), s. 2-13.

Evropská komise (2013). *Serbia and Kosovo: historic agreement paves the way for decisive progress in their EU perspectives* (http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-347_en.htm, 24. 4. 2013).

International Court of Justice (2010). *Accordance with international law of the unilateral declaration of independence in respect of Kosovo* (<http://www.icj-cij.org/docket/files/141/16010.pdf>, 15. 4. 2013), s. 1-15.

IISS – The International Institute for Strategic Studies (1998). *The Kosovo Liberation Army. The International Institute for Strategic Studies* 4 (7).

KCD-Kosovo Center of Diplomacy (2013). *Kosovo wants all OIC states to recognize it* (<http://kcdkosova.org/?p=426>, 15. 4. 2013).

Kosovapress (2013). *Panariti requested recognition of Kosovo from Egypt* (<http://kosovapress.com/?cid=2,86,162733>, 18. 4. 2013).

Kosovothanksyou.com. *Who Recognized Kosova as an Independent State* (<http://www.kosovothanksyou.com/>, 23. 4. 2013).

National Assembly of the Republic of Serbia (2006). *Constitution of the Republic of Serbia* (http://publicofficialsfinancialdisclosure.worldbank.org/sites/fdl/files/assets/law-library-files/Serbia_Constitution_2006_EN.pdf, 20. 4. 2013).

Občanské sdružení Přátelé Srbů na Kosovu (2013). *Tisíce lidí se účastnili národního protestu na obranu Kosova a Metochie*. (http://www.kosovoonline.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=1491%3Atisice-lidi-se-uastnili-narodniho-protestu-na-obranu-kosova-a-metochie&catid=55%3Aaktualne&Itemid=53&lang=cs, 19. 4. 2013).

Office for Kosovo and Metohija. *Profil of Aleksandar Vulin* (<http://www.kim.gov.rs/en/about-the-office/composition>, 15. 4. 2013).

Office of the Prime Minister of Kosovo. *The Program of the Government of the Republic of Kosovo 2011-2014* (http://www.kryeministri-ks.net/repository/docs/Programi_i_Qeverise_eng_.pdf, 24. 4. 2013), s. 3-40.

OIC. *Member states* (http://www.oic-oci.org/member_states.asp, 15. 4. 2013).

OSCE. *Central governance* (<http://www.osce.org/kosovo/45076>, 24. 4. 2013).

OSN. *Charta OSN – článek 51 kapitola VII*

(<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/charta-organizace-spojonych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>, 15. 4. 2013).

OSN. *Charta OSN – článek 53, kapitola VIII*

(<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/charta-organizace-spojonych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>, 15. 4. 2013).

Political Geography Now (2013). *The map of the Northern Kosovo*

(<http://www.polgeonow.com/>, 24. 4. 2013).

President of the Republic of Kosovo. *Biography of Atifete Jahjaga*

(<http://www.president-ksgov.net/?page=2,92>, 15. 4. 2013).

Setimes.com (2013). *Kosovo Serbs worried about their future, but determined*

(http://setimes.com/cocoon/setimes/xhtml/en_GB/features/setimes/features/2013/04/09/feature-01, 24. 4. 2013).

START-National Consortium for the Study of Terrorism and Responses to Terrorism. *Terrorist Organization Profile: Kosovo Liberation Army (KLA)*

(http://www.start.umd.edu/start/data_collections/tops/terrorist_organization_profile.asp?id=3517, 19. 4. 2013).

Tanjug. Tačno (2013). *Appreciate reasons against Kosovo's recognition*

(<http://www.tanjug.rs/news/79528/appreciate-reasons-against-kosovo-recognition.htm>, 18. 4. 2013).

The Hague Justice Portal (2010). *The International Court of Justice finds that the declaration of independence of Kosovo did not violate international law*

(<http://www.haguejusticeportal.net/index.php?id=11906>, 15. 4. 2013).

The State Department Online (1999). *Understanding the Rambouillet Accords*

(http://www.state.gov/www/regions/eur/fs_990301_rambouillet.html, 20. 4. 2013).

UNMIK. *About UNMIK* (<http://www.unmikonline.org/Pages/about.aspx>, 3. 4. 2013).

UN Security Council (1999a). *Statement by the Contact Group issued in London on 29 January 1999*

(<http://www.un.org/peace/kosovo/s9996.pdf>, 20. 4. 2013), s. 1-4.

UN Security Council (1999b). *RESOLUTION 1244* (<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N99/172/89/PDF/N9917289.pdf?OpenElement>, 20. 4. 2013).

UN Security Council (2007). *Report of the Special Envoy of the Secretary-General on Kosovo's future status*

(<http://www.unosek.org/docref/report-english.pdf>, 3. 4. 2013), s. 1-9.

Worldatlas. *Kosovo is it an independent country, or not?*

(<http://www.worldatlas.com/kosovo.htm>, 24. 4. 2013).

7. Resumé

The case study is focused on interrelations between Serbia and Kosovo after the fall of the Milošević regime. The main objective was to find and describe the source that caused the poor development of their relationship. Their poor relations are based on the historical context. In the region of Western Balkans they were living together side by side two big nationalities Serbian and Albanian. They were fighting during the centuries. The object of their common interest was the region of Kosovo. Most of that time Albanian were oppressed by Serbian in the Serbian state and after in Yugoslavia.

In the end of twentieth century the situation had changed. Albanian population in Kosovo was unsatisfied with the autonomy and nationalist regime of the president Milošević. They started with the ignoring of the policy of Yugoslavian institutions and they created their own institutions and announced informal independence of Kosovo. In 1999 NATO started bombing the sovereign state of Yugoslavia because of the ethnic cleansing of Albanian people during the war in Kosovo. From that time Albanian desire of the independent state increased. They couldn't stay longer in a one state with Serbs. The United States helped a lot with this negotiation process of creating a new independent state in Europe. Finally Kosovo declared the official independence on 17th of February 2008. Nowadays the independent Kosovo recognize 98 UN member states. Serbia disagreed with the Kosovo's declaration of independence and blamed Kosovo for the violation of international law. International Court of Justice ruled in favor of Kosovo.

The main role in the improvement of relations between both states plays European union. EU started to organize negotiations between them. After two years of these negotiations Serbia and Kosovo made a deal on 19th of April 2013. It is really important for these countries because both of them want to cooperate with more organizations and also they want to

access to the EU in the future. We can say that this deal between them could be the first successful step forward to improvement of their relations and especially to the Europe.

Keywords:

Serbia; Kosovo; Milošević; EU; OSN; NATO; ethnic conflict; independence

8. Příloha

Příloha č. 1

Zdroj: Political Geography Now (<http://www.polgeonow.com/>, 24. 4. 2013).

Popis: Na mapě můžeme vidět, v jaké části Srbska se Kosovo nachází. Tmavě červeně je na mapě vyznačena oblast severního Kosova, která se vymyká sféře kosovského vlivu a nerespektuje státní instituce.

Příloha č. 2

Zdroj: Worldatlas (<http://www.worldatlas.com/kosovo.htm>, 24. 4. 2013).

Popis: Mapa zobrazuje území Kosova. Je zde vyznačeno hlavní město Priština a další důležitá města.